

Komunitator

➤ Festival idrijske čipke zaznamoval dež

➤ V Idriji bodo končno gradili dom upokojenцев

➤ Kolektor Koling gradi na veliko

➤ Bolnica Franja je spet obnovljena

PRI TOČI JE VSAK SVOJE SREČE KLEPAR.

PRETOR

www.triglav.si

POŠLJITE SMS
TOČA NA
3131

TOČA
ALARM

IZOGNITE SE TOČI Z NOVO BREZPLAČNO STORITVIJO
TOČA ALARM. POŠLJITE SMS TOČA NA 3131 IN
OB NEVARNOSTI TOČE BOSTE PREJELI OPOZORILNI SMS.

PAMETNO JE IMETI DOBRO ZAVAROVAN AVTO.

triglav

SPLOŠNI POGOJI SO OBJAVLJENI NA AVTO.TRIGLAV.SI. POSLANI SMS PO CENIKU VAŠEGA OPERATERJA. S SODELOVANJEM POSTANETE ČLAN BREZPLAČNE STORITVE TOČA ALARM. ODJAVA TOČA STOP NA 3131. ORGANIZATOR STORITVE: ZAVAROVALNICA TRIGLAV, D.D., IZVAJALEC STORITVE: SEDEM D.O.O. STORITEV JE BREZPLAČNA ZA ZAVAROVANKE ZAVAROVALNICE TRIGLAV, D.D., KI IMAJO SKLENJENO AVTOMOBILSKO ZAVAROVANJE.

Mogoče bodo tudi nas tako zaščitili kot Idrijsko čipko

Vsebina

- **4 Festival idrijske čipke**
Dobro obiskani čipkarski festival je krojilo slabo vreme

- **6 Pobratenje**
Letošnje igre brez meja so bile v Idriji

- **9 Obletnica**
Gimnazijski maturantje leta 1960
Frančišek Hladnik – ustanovitelj
Botaničnega vrta v Ljubljani

- **36 Obnova**
Obnovljeno partizansko bolnico
Franjo so spet odprli za ogled

- **38 Potovanja**
Za daljno Argentino si je treba
vzeti čas
Muzejsko društvo Idrija in Klub
Cerkno sta bila tokrat v Reziji

- **44 Šport**
Jure Robič je spet zmagal na
kolesarski dirki po Ameriki

Komunitator

Izdaja: FMR - MEDIA založništvo publikacije in promocija d. o. o. • **Direktor:** Vojko Božič • **Glavna in odgovorna urednica:** Polona Šemrl • **Uredništvo:** Arkova 43, 5280 Idrija, E-mail: polona.semrl@kolektor.com, fax: (05) 37 50 354, GSM 051 689 204 • **Grafični oblikovalec:** Andrej Potočnik • **Sodelavci:** Marija Cigale, Branko Govekar, Špela Kenda, Janez Kavčič, Julij Pavšič, Sine Pečelin, Mateja Petrič, Filip Šemrl, Marija Trušnovc, Irena Žakelj • **Fotografije:** Osebni fotoarhiv Ivana Albrehta, Fototeka idrijskega Mestnega muzeja, Sine Pečelin, Mateja Petrič, Albin Rogelj, Bruno Rupnik, Srečko Skok, Marija Trušnovc, Marija Lapanja, Irena Žakelj • **Oblikovna zasnova:** KULT, Oblikovalski studio, Simon Kajtna, s. p. • **Jezikovni pregled:** Vlada Eržen • **Tajnica uredništva:** Zdenka Čibej • **Naklada:** 8000 izvodov • **Naročnina:** časopis je brezplačen • **Tisk:** ČukGraf d. o. o. • **Distribucija:** Pošta Slovenije • Časopis si lahko ogledate na spletni strani: www.fmr.si • **Naslovnica:** Evropska pešpot

Copyright© FMR - MEDIA. Fotografije in vsebina časopisa so zaščiteni z avtorskimi pravicami. Nobenega dela časopisa ni dovoljeno razmnoževati, niti kako drugače kopirati, navedbe iz njega pa je mogoče uporabiti le po predhodnem pisnem dovoljenju izdajatelja

Foto: Filip Šemrl

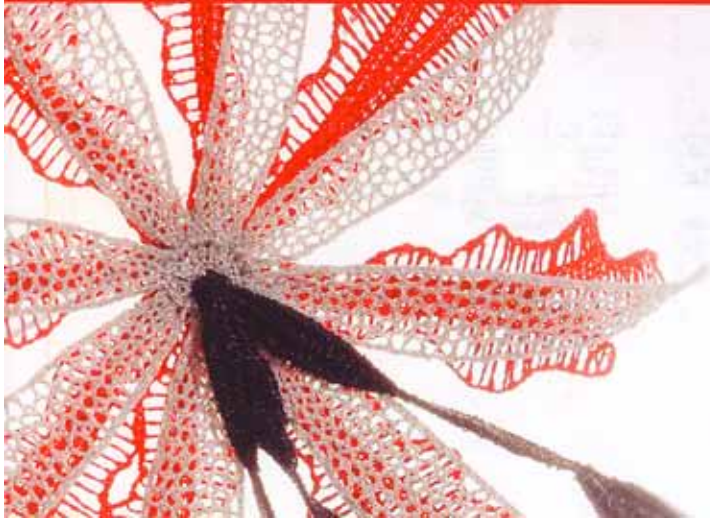
Čipka – razkošje ali priložnost?

Naslov za kratek prispevek o tokratnem festivalu idrijske čipke smo si sposodili kar z ene od razstav čipk, ki bo na ogled do konca avgusta, prav tako kot ostalih šest. Škoda je le, da je večino prireditev v okviru letošnjega čipkarskega festivala v Idriji krojilo slabo vreme. Zaradi dežja je odpadla petkova otvoritvena slovesnost, v nedeljo pa so otroci, udeležilo se jih je rekordno število, in sicer kar 171, in 30 odraslih tekmovali v klekljanju za pokal Ivanke Ferjančič, vendar namesto pod šotorom na Ahac placu v prostorih Čipkarske šole Idrija.

Tako kot že leta pred tem sta bila pokrovitelja letošnjega festivala idrijske čipke Kolektor in FMR. Domačini in obiskovalci, največ iz sosednje Italije, teh ni zaustavilo niti slabo vreme, so bili deležni ogleda številnih dogodkov. Največ zanimanja pa je požela razstava Čipka – razkošje ali priložnost?, s katero so pod vodstvom idrijske čipkarske šole zaključili dve leti trajajoči mednarodni projekt šestih partnerjev – Belgije, Italije, Malte, Nemčije, Španije in Slovenije, ki se ukvarjajo z izdelovanjem šivane in klekljane čipke. V okviru programa vseživljenjskega učenja pri Evropski uniji, v podprogramu partnerstva Leonardo da Vinci, so se sodelujoče partnerke predstavile z rekonstrukcijami oblačil, ki so okrašena z ročno klekljanimi in šivanimi čipkami. Osemnajst rekonstruiranih oblačil iz obdobja pred prvo svetovno vojno bo v Razstavišču Nikolaja Pirnata na gradu Gewerkenegg na ogled do konca avgusta, fragmente čipke iz Valvasorjeve grobnice na gradu Medija, ki jo hrani Arhiv Republike Slovenije, pa je bilo mogoče videti samo v času festivala. Praznik idrijske čipke je spremljajo tudi več delavnic klekljanja, številne zabavne in kulturne prireditve, predstavili pa so tudi dopolnjeno publikacijo o geografski označbi za idrijsko čipko.

29. idrija
lace
festival
idrijske čipke 18. - 20. 6., Idrija

Generalna
pokroviteljica Festivala:

KOLEKTOR

Častna pokroviteljica
Festivala:

FMR

Katarina Kresal

Kronologija sodelovanja med pobratenima mestoma Aumetz in Idrija od leta 1981 do danes

Julij Pavšič

Mesto Aumetz leži v pokrajini Moselle na severozahodu Francije, v neposredni bližini Luksemburga. Slovenci so se začeli naseljevati v Aumetzu kmalu po odprtju rudnika leta 1904. Največji val ekonomskih izseljencev je bil v letih 1911-14 in v letih 1922-30. Veliko Slovencev se je v Aumetz in okolico naselilo tudi iz Idrije in okoliških vasi. Slovenska skupnost je že leta 1926. ustanovila svoje društvo, imenovano "Slovensko delavsko društvo" (ATSO).

Pobuda za sodelovanje med mestoma Aumetz in Idrija je prišla v času obiska pevskega zbora Slovenskega delavskega društva iz Aumetza v Sloveniji leta 1981. Predsednik društva Toni Pišlar je z željo o tesnejšem sodelovanju z občino Idrijo seznanil tudi Slovensko izseljensko matico, ki je pobudo podprla. Tako je sodelovanje sprejela Krajevna skupnost Idrija. Že istega leta, natančno 8. novembra, je bila v Aumetzu svečano podpisana Listina o trajnem sodelovanju in pobratenju med mestoma Aumetz in Idrija. Listino sta podpisala predsednik sveta Krajevne skupnosti Idrija Peter Lapajne in župan občine Aumetz Tuglio Carraro. V času obiska je bilo dogovorjeno, da se o vsebini sodelovanja ter konkretnega programa dogovorimo na naslednjem srečanju v Idriji.

Tako je že 22. maja leta 1982 Idrijo obiskala številna delegacija mesta Aumetz, ki jo je vodil župan Tuglio Carraro. V delegaciji so bili predstavniki družbenega in kulturnega življenja občine, in sicer:

župan, dva podžupana, predsednik komiteja za prireditve, predstavnik za srednje šolstvo (ravnatelj), predstavnica zveze francoskih žena, predstavnik sindikata C. G. T, predstavnik sekcije delovnih invalidov, predstavnik godbe na pihala, predstavnik slovenskega delavskega društva ATSO, predstavnik gasilcev, predstavnik športnih društev, predstavnik skupnosti Italijanov. Sestava delegacije nazorno pove, kako široko paleto možnosti in zvrsti sodelovanja so nam predstavili navedeni člani delegacije. Vodstvo Krajevne skupnosti je organiziralo številne razgovore z vsemi predstavniki družbenega, političnega, kulturnega in športnega življenja v našem mestu. Dne 25. maja je delegacija pobratenege mesta Aumetz odpotovala. Nam pa so ostali mnogoteri lepi vtisi, programi in

načrti z željo, da bi sodelovanje približali čim večjemu številu občanov pobratenih mest. Vodstvo Krajevne skupnosti je na sejah sveta podrobno analiziralo rezultate razgovorov in sprejetih sklepov. Iz vsebine sklepov smo izoblikovali smernice in možne oblike sodelovanja, za katero smo bili sposobni zagotoviti finančna sredstva. Med drugim smo sprejeli predlog delegacije iz Aumetza, da se ob kakršnih koli obiskih udeleženci nastanijo po domovih gostiteljev, kar se je kasneje izkazalo za zelo uspešno.

Prvi rezultat majskih dogovorov je bil letovanje 16 otrok iz Aumetza v počitniškem domu rudarjev v Ankaranu. Otroci so bili stari od 12 do 16 let in so v Ankaranu bivali od 17. do 29. avgusta. V tem času je v Idriji gostovala delegacija francoskih žena, ki se je ob pomoči učiteljic Čipkarske šole učila prvih potez klekljanja. V mesecu oktobru je v Aumetz odpotovala idrijska godba na pihala. To je bil vrhunec sodelovanja v prvem letu pobratenja. Predvsem pa je bil to velik organizacijski in tudi finančni zalogaj.

Rad bi spomnil na čas, ki smo ga takrat živeli v skupni domovini Jugoslaviji. V času naših priprav na potovanje v Aumetz je takratna vlada Milke Planinc sprejela zakon o obveznem depozitu za prehod državne meje. Sredstva sponzorjev (takrat organizacij združenega dela) in sredstva Krajevne skupnosti niso zadoščala še za plačilo depozita. S pomočjo republiškega sekretarja za kulturo, Matjaža Kmecla, smo pridobili ustrezen dokument, ki je dovoljeval prehod meje brez plačila depozita. Gostovanje in nastop orkestra je v Aumetz privabil ogromno ljudi tudi iz bližnjih mest, predvsem slovenske izseljence.

Uspešno sodelovanje se je nadaljevalo tudi v letu 1983. V začetku marca sta gospe Tonica Prelovec in Helena Poljanec pričeli

tritedenski tečaj klekljanja v Aumetzu, ki so se ga udeležile številne ženske tudi iz drugih mest. Tega meseca so v Franciji potekale lokalne volitve. Za župana je bil izvoljen Andre Weiller.

V začetku meseca julija odpotuje na desetdnevno gostovanje v Aumetz ekipa mladih košarkarjev. Septembra vrne obisk pihalna godba iz Aumetza. Za prireditveni prostor smo izkoristili novozgrajeno halo trgovine Mercator-kurivo pri Likarci. Sodelovanja med pobratenima mestoma Aumetz in Idrija je v naslednjih letih potekalo skladno z dogovori. Tako so v letih, ki so sledila, Aumetz obiskali ženski pevski zbor Slovenijales, Idrijo pa obiščejo mladi košarkarji. Leta 1985 postavimo table, ki označujejo pobrateni mesti.

V letu 1986 praznuje Slovensko delavsko društvo šestdesetletnico delovanja. Praznovanje je potekalo konec meseca aprila. Udeležili sta se ga tudi delegacija KS Idrija in delegacija Slovenske izseljenske matice. Tega leta čipkarice iz Aumetza pripravijo razstavo čipk v Idriji in sodelujejo na čipkarskem festivalu. Sledijo vsakoletni obiski delegacij obeh mest in številni obiski turistov iz Aumetza in okolice, ki jih organizira bivši župan Tuglio Carraro.

Obdobje osamosvajanja naše države budno spremljajo tudi v Aumetzu. Tako na dopis vodstva Krajevne skupnosti Idrija z dne 30. 6. 1991 reagirajo s pismom občine Aumetz predsedniku Republike Francije s prošnjo, da zastavi ves svoj vpliv za prenehanje sovražnosti okupacijske vojske na suvereno državo. Podoben dopis pošljejo tudi jugoslovanskemu ambasadorju v Parizu.

Pet stoletij obstoja mesta Idrije in 325-letnico godbe na pihala obeležimo z obširnimi programom, kjer med številnimi nastopajočimi sodeluje tudi godba iz Aumetza. Poleg aumeškega in domačega orkestra v programu sodeluje še godba iz Ricmanj in osem pihalnih godb, pretežno iz rudarskih mest naše mlade države. Godbe so se predstavile v ešalonu, ki je potekal od avtobusne postaje do Mestnega trga. Vrhunec pa je dosegel skupen nastop vseh enajstih orkestrrov na Trgu sv. Ahaca.

V letu 1991 praznujemo deseto obletnico uspešnega sodelovanja pobratenih mest. Praznovanje poteka v Aumetzu v mesecu septembru, kamor odpotuje delegacija Krajevne skupnosti Idrija in mešani pevski zbor Ivan Rijavec ter predstavniki Slovenske izseljenske matice. V okviru programa praznovanja je tudi otvoritev novo zgrajene ulice poimenovane Rue d'Idria. Ploščo z napisom odkrije Marjan Beričič. Poleg številnih občanov je tu župan Andre Weiller, prisotni so še Denis Shitz, podpredsednik generalnega sveta okraja Moselle, in župani okoliških mest. Tako smo zaključili desetletnico sodelovanja. Leta 1992 naša mlada država utrjuje svoj položaj v mednarodni skupnosti, medtem pa v drugih predelih bivše Jugoslavije poteka strahotna vojna. Glede na situacijo v naši soseščini in posledično na vse večje število beguncev so se občani Aumetza odločili za humanitarno pomoč. Z veliko zbiralno akcijo so zbrali za dva avtovlaka (ca. 60 kubičnih metrov) raznovrstnega blaga za begunce, tudi medicinsko pomoč. Tovor in voznike smo svečano, z godbo na pihala, pričakali 1. julija "pred Gabronom". V dogovoru z Rdečim križem smo tovor odpeljali v vojašnico v Ajdovščino, kjer je bilo nastanjenih veliko število beguncev iz Bosne in Hercegovine. V septembru obišče Aumetz skupina profesorjev in učiteljev iz Idrije, mesec kasneje pa v Francijo potuje godba na pihala.

V letu 1993 poleti NK Idrija organizira mednarodni nogometni turnir, ki se ga udeleži tudi ekipa iz Aumetza. Jeseni Idrijo obišče večja skupina gasilcev, ki se seznanijo z organizacijo in delovanjem našega društva, ki je leta 1990 praznovalo 100-letnico delovanja.

Konec julija leta 94 ekipa desetih kolesarjev s spremstvom prevozi relacijo Idrija - Aumetz (ca. 1100 km). Kolesarje so pričakali množični občani Aumetza, okoliških mest in snemalna ekipa RTL. Petdeseto obletnico osvoboditve je Aumetz slavil 10. in 11. septembra 1994. Mesto leta 1944 osvobodijo ameriške čete. Proslave se je udeležila tudi številna delegacija iz Idrije. Poleg predstavnikov mesta, zveze združenj borcev in gasilcev, sodeluje tudi nogometni klub Idrija. Praznovanj ob obletnici osvoboditve mesta so se udeležili tudi župani in delegacije mest, ki so pobratena z mestom Aumetz. To so mesta iz pokrajine Vienne, ki leži v dolini Loare. Prebivalci teh mest so med okupacijo Francije v II sv. vojni velikodušno sprejeli pregnane družine iz Aumetza. Župani mest iz Vienne so v razgovorih izrazili željo o možnih oblikah sodelovanja med nami in občinami teh mest. V imenu vseh občin je župan mesta Trois Moutiers Dennequin izrazil željo, da jih v prihodnjem letu obiščemo. Vabilo

smo z veseljem sprejeli.

Leta 95, meseca aprila, večja skupina šolarjev obišče svoje vrstnike v Idriji. Med obiskom se seznanijo z vsemi oblikami in programom izobraževanja pri nas. Prisotni so tudi pri nekaterih učnih urah v osnovni

šoli, na višji stopnji. Obiskali so tudi mesta Bled, Kropa, Postojna, Bistra, Cerknjo, tako so nekoliko spoznali Slovenijo. Citiram odstavek iz dopisa o vtisih otrok o obisku pri nas: "Imate lepo in veliko šolo. Radi smo bili v njej, sprejem je bil topel, učiteljice so

Sredi letošnjega maja je Idrija gostila skoraj stotnijo Francozov, prebivalcev in članov ekip iz Idrije pobratenega Aumetza in še sedmih drugih francoskih mest, ki pa so pobratena z njim. Višek tudi tokratnega obiska so bile tako imenovane igre brez meja, ki jih vsako leto pripravijo v drugem kraju. Letos je bila na vrsti Idrija, v kateri pa jezik ni bil ovira, čeprav so Francozi bolj redki gostje. Kdo je zmagal, sploh ni bilo pomembno, pa vseeno. Ekipa Les Trois Mounteriersa je bila prva, zato županja ni skrivala zadovoljstva, niti njihov častni občan Samo Bevk (na gornji fotografiji tretja z leve, njihov častni občan pa prvi z leve). Vmes je idrijski župan Bojan Sever, desno zadaj je nekdanji tajnik krajevne skupnosti mesto Idrija Julij Pavšič, v ospredju desno pa prevajalka Helena Poljanec. Sledile so ekipe ostalih, gostitelji, Idrijčani, so bili tretji (ekipa gostiteljev je na spodnji fotografiji). In kdo so bili ti ostali? Ne po vrstnem redu, temveč kar tako, denimo po abecednem: Aumetz, Bournand, Courcay sur Dive, Roiffe, St. Leger de Montribrillais in Veziers. Omenjena mesta, ki so pobratena z Aumetzem, ta pa z Idrijo, veže podobna usoda, kot je na začetku druge svetovne vojne povezala Štajerce s Srbi. Nemci so namreč ene in druge pregnali s svojih domov, moške pa prisilno mobilizirali. Iz Aumetza je tako šlo v izgnanstvo v severozahodno Francijo več kot tisoč ljudi. Pred tem pa so iz Idrije šli pomagat rudniški strokovnjaki v aumeški rudnik železove rude in zato se je spletlo tudi prijateljstvo in pobratenje med omenjenima krajema, ki bo prihodnje leto zaznamovalo že tri desetletja.

luštni in učenci tudi. Zelo smo se zabavali pri pouku glasbe in plesa. Imate super učiteljico glasbe."

Junija tega leta delegacija mesta Idrija obišče občino v okrožju Vienne. Delegacijo vodi župan Samo Bevk. V tem času v občini Trois Moutiers potekajo igre "intervillages" (medmestne). Z zanimanje smo opazovali potek in organiziranost iger, ki prezentirajo značilnosti kraja, v katerem vsako leto igre potekajo. V razgovorih s predstavniki občin in organizatorji smo izrazili željo, da bi v bližnji prihodnosti na igrah sodelovala tudi ekipa Krajevne skupnosti Idrija. V času našega obiska je bil ob posebni svečanosti Samo Bevk, župan občine Idrija, imenovan za častnega občana mesta Trois Moutiers. V tem letu Idrijo obišče gasilska četa iz Aumetza, ki sodeluje na praznovanju ob otvoritvi novega gasilskega doma.

Leta 1996, konec maja, slovensko delavsko društvo praznuje 70 let delovanja. Praznovanja se udeležita delegacija KS Idrija in Godoviški okteti, ki sodeluje v programu praznovanja.

V mesecu maju Mestni muzej Idrija v veliki dvorani občine postavi razstavo idrijske čipke.

Zadnje dni junija občina Aumetz prireja igre intervillages. Na teh igrah prvič sodeluje tudi ekipa Idrije.

Leta 1998 v mesecu avgustu Idrijo obišče delegacija občine Aumetz, ki jo vodi župan Andre Weiller. Gosti si ogledajo prireditve čipkarskega festivala. Na uradnih razgovorih se dogovorimo o obisku osnovnošolcev v mesecu septembru ter o obisku delegacije občine Aumetz ob poimenovanju trga po mestu Aumetz. Dogovorimo se tudi o okvirnem sodelovanju v prihodnjih letih. Tako kot je bilo dogovorjeno, se je tudi zgodilo. Otvoritev Aumeškega trga je bila 14. novembra. Trg je svečano odprl župan občine Aumetz Andre Weiller in lahko rečemo, da je bila to ena največjih "veselic" v Idriji. V času obiska delegacije iz Aumetza smo organizirali tudi razgovore s predstavniki rudnika, ki so gostom podrobno razložili izvajanje zapi-

ralnih del v rudniških rovih pod našim mestom.

Nogometni klub julija 1999 sodeluje na jubilejnim nogometnem turnirju na stadionu, poimenovanem po slovenskem nogometašu Jean Marie Gorišek v Aumetzu.

Leto 2000. V Aumetzu se 11., 12. in 13. junija prirejajo jubilejne desete igre "intervillages". Na igrah, poleg gostiteljev in ekip pobratenih občin pokrajine Vienne, sodeluje tudi ekipa Krajevne skupnosti mesto Idrija. Naj naštejemo sodelujoče ekipe:

Roiffe, Vezières, Bournand, Courcay, Trois Moutiers, ST-Leger, Idrija, Aumetz. Ekipa Idrije je zasedla 3. mesto. Ne glede na doseženi rezultat, ki je drugotnega pomena, pa je udeležba na igrah izjemno doživetje.

V začetku meseca decembra leta 2000 se delegacija KS mesto Idrija in Gasilskega društva Idrija udeleži otvoritve novega gasilskega doma v Aumetzu. Tako je minilo v sodelovanju tudi leto na prelomu tisočletja.

Leto 2001 je leto praznovanja dvajsetletnice sodelovanja pobratenih mest. V juliju se delegacija mesta Idrija v Aumetzu udeleži praznovanja državnega praznika republike Francije. Na razgovorih s predstavniki občine Aumetz je bilo dogovorjeno, da bo praznovanje dvajsete obletnice v Idriji, v mesecu novembru. Praznovanje je bilo 17. novembra na dvorišču gradu Gewerkenegg. Številne goste in udeležence proslave je med drugim pozdravil tudi visoki funkcionar veleposlaništva republike Francije.

Osemdesetletnica "Harmoie d`Aumetz" se praznuje v Aumetzu s svečanim koncertom v nedeljo, 29. septembra, v športni dvorani. Na svečanem koncertu sodeluje tudi pihalni orkester rudarjev iz Idrije. Koncert si ogleda tudi veleposlanica Republike Slovenije v Franciji Magdalena Tovornik. Veleposlanico smo seznanili, da pihalni orkester rudarjev leta 2005 praznuje 340 let delovanja. Predlagali smo, da bi želeli tako pomemben jubi-

lej najstarejšega pihalnega orkestra v Evropi obeležiti z izvedbo svečanega koncerta v glavnem mestu Francije, v Parizu. Veleposlanica je naš predlog z veseljem sprejela.

V letu 2004 na povabilo francoske vlade odpotuje v Pariz delegacija Krajevne skupnosti mesto Idrija, ki jo je vodil župan Damijan Krapš. Vlada Republike Francije je povabila predstavnike mest iz držav deseterice, ki kakor koli sodelujejo z občinami in mesti v Republiki Franciji. Na številnih srečanjih in razgovorih s sodelujočimi smo imeli ponovno razgovore z veleposlanico Magdaleno Tovornik. Tokrat smo se dokončno dogovorili o organizaciji koncerta pihalnega orkestra v Parizu.

Leta 2005 v začetku julija v Pariz potuje pihalni orkester. Veleposlaništvo Republike Slovenije je v navezi z županom Pariza organiziralo dva koncerta. Prvi koncert je pihalni orkester izvedel v nedeljo, 12. julija, na Marsovem polju, ki se nahaja zraven Eifflovega stolpa. Drugi dan pa je orkester nastopil v enem najlepših parkov Pariza, v Luksemburškem parku.

Ob velikem šmarnu večja skupina gasilcev s podmladkom obišče Idrijo in sodeluje na skupnih gasilskih vajah. Na igrah "intervillages" zopet sodelujemo leta 2006 v Aumetzu. Leta 2007 pa Aumetz obiščeva z županom Bojanom Severjem. Na razgovorih z vodstvom občine med drugim sklenemo, da se v sodelovanje pobratenih mest aktivneje vključi tudi Občina Idrija ter da je potrebno v sodelovanje vključiti čim večje število mladih. Rezultat teh razgovorov je sodelovanje ekipe mesta Idrije na igrah intervillages v regiji Vienne leta 2008.

Po večkratnih neuspešnih poskusih lansko leto Idrijo, po dolгих letih, zopet obišče godba na pihala iz Aumetza.

V letošnjem maju je Krajevna skupnost mesto Idrija organizirala igre "intervillages" v Idriji, udeležile so se jih ekipe vseh pobratenih občin. Na igrah je sodelovalo okrog osemdeset tekmovalcev. To je bil resnično velik dogodek za naše mesto.

Konec tega meseca gasilci praznujejo 120 let delovanja. Praznovanja se bo udeležila tudi ekipa gasilcev iz Aumetza.

Prihodnje leto bo minilo trideset let od podpisa listine o pobratenju. Z novim županom občine Aumetz je bilo dogovorjeno, da bo praznovanje tridesetletnice v Aumetzu.

To je nekakšen telegrafski pregled dogodkov, ki so se zgodili v skoraj tridesetih letih. Vsako srečanje med občani pobratenih mest je zgodba zase in, skromno rečeno, je pustila vsem in vsakemu posebej nešteto vtisov, čustev, spominov ... Upam, da bo naslednjih trideset let še bolj uspešnih.

Maturanti gimnazije Jurija Vege v Idriji leta 1960

Marija Cigale

Bilo nas je za en majhen razred. In bili smo prav zanimiva mešanica. Takrat je idrijska gimnazija pokrivala mnogo obsežnejše območje kot danes. Med maturanti 1960 je bila samo polovica Idrijčanov. Imeli smo še dva vozača iz Spodnje Idrije, ostali pa smo bili "domovci" – se pravi, doma iz Bovca in okolice, iz Baške grape, s cerkljanskih hribov, pa iz bližnjih Dolov – in smo morali živeti v dijaškem domu.

Dijaški dom je takrat za večino pomenil pravi "dom". Pouk smo imeli tudi ob sobotah, za skok domov je ostala le nedelja, kar pa ni zadoščalo za pot tja in nazaj. Avtobusne zveze so bile še redke; do Vojskega, Kanomlje ali pa do Dolov avtobusnega prevoza sploh ni bilo. Ostalo je le pešačenje, ki je za mnoge trajalo kar precej ur. Pozimi, kadar je zapadlo več snega, pa so ceste sploh ostale po več tednov nesplužene. Tako je večina domskih lahko odšla domov samo ob večjih praznikih, ali z drugimi besedami po dva in več mesecev smo bili doma v dijaškem domu. Tako smo že prav mladi preživljali dobre in slabe plati samostojnosti.

Današnji mladi bi verjetno mislili, da je bila naša mladost resnično grozna – takorekoč nobene zabave! Televizija je komaj prihajala, še celo radijski aparati so bili redki; telefone so imeli samo v uradih, mobilov sploh še niso iznašli. Računalnik in internet sta bila tedaj še globoko v polju znanstvene fantastike. Celotako preprosta zabava, kot je kino, je bila redka in ne zmeraj dosegljiva. V idrijskem kinu so vsak film vrteli samo dva dni in je bilo karte za kak boljši film kar težko

dobiti. Sploh, ker je bila zadnja večerna predstava za nas nedosegljiva. Hora legalis je bila tedaj še zelo resna zadeva – če bi kak profesor dijaka zalotil v mestu po predpisani uri zvečer, bi bile sankcije. Za nas, "domske", dvakratne, saj bi bila to tudi kršitev domskih pravil. Poleg tega so šolske oblasti, kadar so presodile, da bi kak filmski prizor morebiti škodil našim občutljivim otroškim dušicam, lahko tak film za nas sploh prepovedale.

A tako kot mladi v vseh časih smo tudi mi iznašli in imeli svoje zabave in veselja in nam ni bilo prav nič dolgčas. Poznali smo celo užitke, ki jih današnja mladež ne bo nikoli izkusila. Denimo, sankanje. Spominjam se kar nekaj sneženih zim; ker tedaj prometa praktično ni bilo, je bila cesta od Kovačevega Rovta do Idrije izvrstno sankališče. Kakšen užitek: s sankami na vrvici peš na Kovačev Rovt, tam skodelica toplega čaja, pred gostilno se usedeš na sanke in je letelo vse do Likarce, da še sape nisi utegnili zajeti vmes! Poleti pa plesi v tedaj še romantični Mejci, z živo glasbo. Takratni idrijski muzikanti še niso imeli zvonečih imen, ampak so zažigali! Seveda bi pa bilo najbrž treba več povedati

o našem učenju. Imeli smo manj predmetov kot današnji gimnazijci, pa približno enako število ur. Domoljubja smo se učili pri zgodovini, etika in morala sta bili sestavni del vseh predmetov v obliki spoznavanja pravil, življenjskih modrosti in navajanja na vrednote, ki naj nas vodijo. V primerjavi z današnjimi gimnazijci smo morebiti manj resno jemali tuje jezike, saj se takrat ni dosti potovalo po svetu. Angleščina še ni bila moderna, mi smo imeli nemščino in francoščino, pa ju vsi nismo prav dobro obvladali. Tudi pri matematiki najbrž nismo prišli tako daleč kot današnji. Vseeno pa mislim, da smo dobili kar solidno splošno izobrazbo. Ne navsezadnje je dokaz tega dejstvo, da nas je večina diplomirala na univerzi v spodobnem času in da so mnogi tedanji maturantje imeli več kot solidne poklicne kariere. Kar se tiče univerze pa smo bili po svoje prav srečna generacija. Ni si nam bilo treba beliti glave zaradi točk ali pa kasnejše zaposlitve, lahko smo se vpisali na usmeritev, v katero nas je vleklo srce. Če nas danes preštevam, so bile izbire prav pisane. Še največ mojih sošolcev je pritegnilo zdravstvo: naš razred je dal dva zdravnika, zobozdravnico, medicinsko sestro in farmaceutko. Med bolj tehničnimi poklici imamo pravo zbirko: inženirko agronomije univerzitetno profesorico, arhitektko, gradbenega inženirja, dva elektroinženirja, inženirja lesarstva, matematika in kemika; dve profesorici jezikov, ekonomista in dva sociologa. Po končanem študiju se je v Idrijo vrnila le dobra tretjina maturantov iz leta 1960. Ostali smo se razpršili po Sloveniji. Smo se pa velikokrat vračali, če ne ob drugih priložnostih vsaj ob obletnicah mature. In vsakič znova nostalgичno ugotavljamo, da smo se mi malce postarali, Idrija pa se je krepko pomladila. Mnogih starih hiš, ki so ji dajale podobo, ni več, mnoge so domiselno obnovljene, nešteto pa je novih. Dijaški dom še stoji, čeprav sedaj služi drugemu namenu. Številne poti in stezice, po katerih smo se mi tihotapili iz doma in vanj, pa so že zdavnaj pokrile stavbe in ceste ... Naša ljuba gimnazija Jurija Vege je vsaj na zunaj še taka, kot je bila. Kot da s svojo vzvišeno lego poleg gradu nakazuje, da je Idrija tudi mesto učenja in znanja.

Mi, maturanti iz leta 1960, smo ponosni, da smo bili njeni učenci!

Marec, april, maj 2010

Marec

4. marec – V cerkljanski KS Reka–Straža–Police bodo imeli nov most preko Idrijce. Z njim bodo nadomestili tako imenovani sirov most, ki so ga prizadele povodnji, nazadnje za božične praznike. O gradnji novega, ki bo končan do konca avgusta letos, so v Cerknem podpisali pogodbo med cerkljansko občino in ajdovskim Primorjem.

8. marec – Idrijski ZD ter občini Idrija in Cerkno so v zadnjih štirih letih za nakup sodobne medicinske opreme namenili 1,2 milijona evrov. Samo za najnovejše reanimacijsko vozilo, ki so ga uradno predali namenu v Cerknem in je četrto te vrste pri nas, so namenili 144.000 evrov. Za odročno Cerkljansko je še posebnega pomena, saj je z njim za marsikoga do helikopterskega prevoza v bolnišnico edino upanje za preživetje.

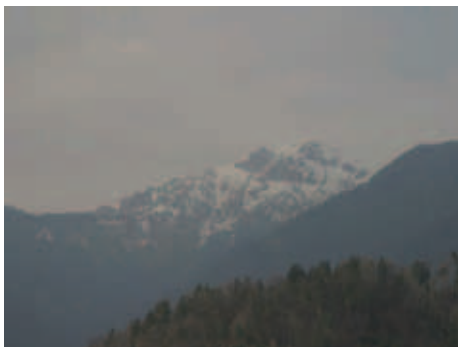
12. marec – Vlada je sprejela letni program dela RŽS Idrija v likvidaciji za letos. Tako mu je iz državnega proračuna in iz sredstev ministrstva za gospodarstvo za leto 2010 namenila blizu 1,2 milijona evrov, ki mu jih bo nakazovala po dvanajstih. Manjkajoča sredstva, ki bodo potrebna za uresničevanje letošnjega programa del, to je dobrih 79.000 evrov, pa bo moral rudnik zagotoviti sam iz lastnih prihodkov.

17. marec – Zaposleni v idrijskem Domu upokojencev Jožeta Primožiča Miklavža so zaradi neizplačanega dodatka za

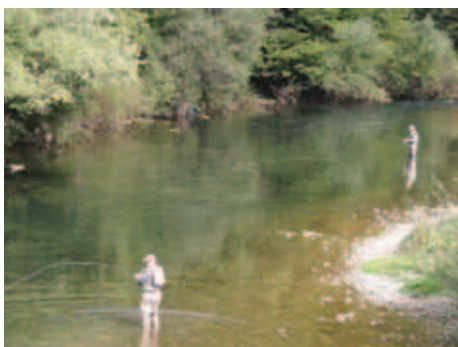
delo z dementnimi opozorili z dveurno stavko. Stavkajočim se je pridružilo tudi vodstvo centrale branžnega sindikata, med njimi tudi predsednik Zvonko Vukadinović. Na pogajanjih, ki so sledila stavki, so si stavkajoči pri direktorju izposlovali zahteve, zato stavka ne bo več potrebna.

21. marec – Zimski pohod na Porezen je potekal v skoraj nemogočih razmerah. Organizatorji pohoda so udeležbo odsvetovali otrokom in prireditev, ki bi morala biti pred spomenikom padlih na vrhu Porezna, so pripravili kar v koči. Kljub megli, dežju in orkanskem vetru so naštelih pet od dvanajstih, ki so se doslej udeležili že vseh 35 zimskih pohodov.

27. marec – Pred začetkom ribolovne sezone je idrijska RD spet pripravila akcijo čiščenja bregov reke Idrijce in njenih pritokov. Člani so pregledali in pospravili odpadke na kakih 40 kvadratnih kilometrih.

April

8. april – Na seji idrijskega občinskega sveta so sprejeli sklep, da bodo iz letošnjega proračuna občine financirali odprtje enote knjižnice v Črnem Vrhu nad Idrijo. Prostor zanjo je odstopila črnovrška osnovna šola. Razprostirala se bo na 65 kvadratnih metrih. Odprta bo enkrat na teden popoldne, uporabnikom pa bo na voljo tudi nekaj serijskih publikacij in brezplačni dostop do interneta.

9. april – V šempetrski bolnišnici je umrl 93-letni Alojz Zidarič, verjetno še zadnji na sliki, ki je bila v vseh osnovnošolskih zgodovinskih učbenikih iz prejšnje države. Posneta je bila pred skupščino v Beogradu, 27. marca 1941, tik pred Hitlerjevimi napadom na Jugoslavijo. Tisti s klobukom je bil on. V našem časopisu smo intervju z njim in omenjeno fotografijo objavili leta 2002, v decembrski številki Komunitatorja (glej stran 31).

16. april – Sodelavec observatorija v Črnem Vrhu nad Idrijo Jan Vales je na fotografijah odkril nenavadno svetel objekt, ki je bil še najbolj podoben asteroidu. Objekt je kasneje ameriški Center za male planete označil kot komet P/2010 H2. Orbita planeta je podobna orbitam iz družine Hilda, ki se občasno približajo Jupitru. Zaradi gravitacijskega vpliva Jupitra pa se njihov tir okoli Sonca lahko precej spremeni. Za odkritjem komete C/2008 Q1 je komet P/2010 H2 drugo odkritje komete na črnovrškem observatoriju in najpomembnejše doslej.

23. april – od 1. julija do 31. avgusta bo treba ob sobotah, nedeljah in praznikih med 7. in 19. uro za vstop v krajinski park Zgornja Idrija plačati nadomestilo za obremenitev. To določa občinski odlok, ki za letos ni predvidel povišanja nadomestila. Tako znaša dnevna karta 4,50 evra na vozilo, sezonska 22 evrov in sezonska karta v predprodaji 17 evrov ter 17 evrov na vozilo karta s 50 odstotnim popustom za lastnike počitniških objektov.

Maj

1. maj – Območna organizacija SD Idrija–Cerkno je že devetnajstič organizirala prvomajsko srečanje na Hlevišah, ki šteje za največje med Notranjsko in Posočjem. Tokrat je bil slavnostni govornik na prireditvi minister za finance dr. Franc Križanič, ki se ob tej priložnosti ni izognil aktualnim dogodkom v zadnjem letu in pol in tudi finančnim krizam, ki tarejo nekatere evropske države. Minister Križanič je bil še posebej zadovoljen s podatkom, da ima prav idrijska enota za delo trenutno najmanj prijavljenih brezposelnih in polaskal idrijskemu gospodarstvu, ki najbolje skrbi za narodne gospodarske interese, se pravi za samostojen razvoj, samostojen prodor na tuje trge, za sodelovanje z domačimi dobavitelji ter za kulturni razvoj okolja, v katerem deluje.

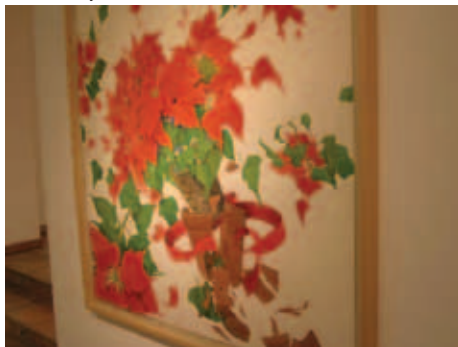

6. maj – V idrijski Psihiatrični bolnišnici so predali namenu tretjo prenovljeno stavbo, v kateri so med drugim delovna oziroma aktivacijska terapija, jedilnici za paciente in osebje, vanjo se bo preselila tudi uprava ustanove. S to skoraj tri milijone evrov vredno naložbo so končali prenovno bolnišnice, ki domuje v nekdanji italijanski vojašnici. Idrijska Psihiatrična bolnišnica je bila prva

v nekdanji državi, ki je uredila oddelek delovne terapije že leta 1963 in mu vseskozi dajala vsebine, ki jih je narekoval čas.

13. maj – V razstavišču Nikolaja Pirnata na idrijskem gradu Gewerkenegg so odprli razstavo ameriškega slikarja slovenskega rodu Garyja Bukovnika. Na ogled so tihožitja, ki je eden najbolj razširjenih slikarskih motivov zadnjih treh stoletij. Omenjeni slikar se ni udeležil otvoritve, kajti k nam je prišel šele junija in sodeloval na slikarski koloniji na Mostu na Soči, ki jo je pripravila Slovenska izseljenska matica.

13. do 17. maj – Idrija je gostila skoraj stotnijo Francozov, prebivalcev in članov ekip z Idrijo pobratenega Aumetza in še sedmih drugih francoskih mest, ki so pobratena z njim. Višek tudi tokratnega obiska so bile tako imenovane igre brez meja, ki jih vsako leto pripravijo v drugem kraju.

19. maj – Natanko tri leta je minilo, kar je Idrija dobila javni akvarij in s tem postala edino evropsko mesto z rudarsko tradicijo, ki se lahko pohvali z njim. Zanj skrbi akvarist Valter Majnik. Akvarij se razprostira na 190 kvadratnih metrih nekdanje gostilne Nebeša. V njem je 41 akvarijev različnih velikosti s 170 vrstami sladkovodnih in morskih rib. Po

novem si je v Majnikovem akvariju mogoče ogledati tudi biotop reke Idrije.

23. maj – Na Mestnem trgu v Idriji so zaznamovali 20-letnico prvih parlamentarnih volitev v Sloveniji in prepričljivo zmago koalicije Demos. Na prireditvi so se zbrali vsi takratni prvaki Demosovih strank in današnje opozicije.

26. maj – Odslej je parkiranje pri vrtcu za gradom v Idriji med 6. in 9. uro omejeno na 15 minut. Tako je sklenil idrijski občinski svet, da bi omilil stisko s parkiranjem v času povečanega prometa, to je predvsem zjutraj, ko starši otroke pripeljejo v vrtce. Parkirišče namreč uporabljajo še zaposleni in obiskovalci treh večjih ustanov, že omenjenega vrtca, dijaki bližnje gimnazije in Mestnega muzeja. Na voljo je samo 21 parkirnih mest, ki so običajno zasedena predvsem z vozili dijakov.

30. maj – 90-letni Ivan Bevk je prejel posebno priznanje Ribiške zveze Slovenije, ki mu ga je na priložnostni slovesnosti podelil njen predsednik Borut Jerše. Slavljencec je kar 50 let delal v idrijski ribiški družini, največ moči pa je namenil gradnji ribiškega doma v Kanomlji. Pravi, da najraje lovi v A revirju, kjer ima idrijska RD soške postrvi tipa Idrije.

Iz preteklih let...

Ugoden gospodarski razvoj v idrijski občini

Na prvem mestu industrija. – Velika kupna moč prebivalstva

Dejavnost idrijskega občinskega ljudskega odbora je bila v letošnjem letu zelo razgibana, kar razvidimo že iz dejstva, da so imeli v zadnjih šestih mesecih kar tri zборе volilcev, ki so vsi zadovoljivo uspeli. Za prvo letošnje tromesečje pa so poročali tudi že o gibanju gospodarstva. Vrednost proizvodnje je dosegla 25,5 letnega načrta, kar predstavlja 18,7 % več kakor v četrtem tromesečju lani.

Z 28 % realizacije je na prvem mestu industrija. K temu je največ pripomogel Rudnik živega srebra, ki je zelo ugodno prodajal svoj artikel doma, na zunanjih tržiščih pa je cena sicer precej nihala, ni pa se bistveno spreminjala. Na drugem mestu v idrijski proizvodnji je tovarna pohištva "22. julij", ki je tudi dosegla predvideno proizvodnjo, čeprav so imeli težave s surovinami. Tudi te težave je tovarna uspešno premostila in se sedaj lahko naslanja na lastne sile. Na tretjem mestu v industriji v občini je Eta v Cerknem, ki pa je dosegla le 15,3 % letne proizvodnje. To zaradi pozne dobave polizdelkov in surovin s strani tovarn, ki so s tem podjetjem pogodbeno vezane. V podjetju upajo, da bodo to lahko nadoknadili v naslednjem obdobju.

Gozdarstvo je zaradi manjše prodaje lesa tudi ostalo pod povprečjem občinske realizacije. Isto velja za gradbeništvo. Če pa upoštevamo, da je "Zidgrad" strogo sezonskega značaja in da se je v prvem tromesečju podjetje šele pripravilo na večje gradnje, lahko predvidevamo, da bo prav to podjetje najbrž presešlo letni plan. Precej bolje se je odrezala trgovina, kjer se že močno čuti večja kupna moč našega prebivalstva. Zelo razveseljiva in dolgo pričakovana pa je ugotovitev, da je gostinstvo ustvarilo za 19,6 % prometa več kot lani v istem obdobju. Tudi tu se močno občuti povečana kupna moč prebivalstva, morda pa tudi že večji dohod tujcev v naše kraje.

Tudi obrtna proizvodnja je bila za 1,3 % nad povprečjem in za 19,6 % večja od lanske. Na to povečanje pa je vplivalo obrtno podjetje "Čipka", ki je ustvarilo 10 milijonov dinarjev več kot lani v istem obdobju. Vsa ostala obrtna podjetja so pod planom, kar je pri nekaterih razumljivo, ker so vezana

na sezonske storitve.

O kmetijski proizvodnji je težko govoriti v prvem tromesečju. Tu lahko govorimo samo o zastavljeni proizvodnji, ki sicer ni najboljša, vendar še vedno zadovoljiva.

S.L., Primorske novice, 18. 5. 1960

Tovarna "ETA" v Cerknem napreduje

Pretekli teden je imela tudi "ETA" v Cerknem svoj letni občni zbor. Iz poročil in iz razprave smo razbrali, da se je kolektiv te mlade tovarne zelo resno lotil svojega dela. V Tovarni so zaposleni ljudje iz Cerkna in okolice. Pod vodstvom direktorja, tovariša Gabrijela Tratnika, se je število delovne sile povečalo skoraj za 200 %, in to v kratki dobi dveh let. To je vsekakor dobro spričevalo tudi za kolektiv, ki si je s kvaliteto svojih izdelkov znal pridobiti mnogo kupcev na domačem trgu in celo v inozemstvu. Tako tovarna danes izvaža razne električne predmete za gospodinjstvo ljudi v številne vzhodne države. Zelo razveseljivo je dejstvo, da je nad 80 % delavcev presešlo normo in kolektiv se v tem pogledu lahko meri z mnogimi že nad 20 let obstoječimi tovarnami.

Tovarna ima tudi svojo menzo, kjer se delavci ceneno hranijo. Tudi malico prejemajo po znatno nižjih cenah.

Do konca tega leta bo dobilo podjetje v bivši vojašnici še nove prostore, kar mu bo omogočilo, da bo proizvodnjo še dvignilo in namestilo še najmanj sto ljudi.

Na občnem zboru, kateremu je prisostvoval tudi predsednik Okrajnega odbora SZDL, tovariš Franc Skok, so sklenili, da bodo v tovarni ustanovili delavski izobraževalni center za strokovno usposabljanje kadra, in da bodo bodoče svoje članstvo vedno seznanjali z vsemi problemi podjetja, kakor tudi s predlogi in sklepi delavskega sveta in upravnega odbora.

F.V., Primorske novice, 13. 4. 1960

Nova mlekarina v Godoviču

Kmetijska zadruga Črni vrh je začela preurejati združni dom v Godoviču, kjer namerava urediti sodobno mlekarino, ki bo

oskrbovala s pasteriziranim mlekom Idrijo in druge industrijske kraje.

Mlekarina bo opremljena z modernim pasterizatorjem, ki so ga uvozili s Švedske in ki bo zmožgal pasterizirati 200 litrov mleka na uro, obenem bo izdelovala tudi maslo.

Ta mlekarina bo prevzemala vse tržne presežke mleka na območju idrijske občine, razen cerkljanskega predela. Imela bo okoli 20 posnemalnih postaj, ki bodo sprejemale in posnemale mleko za mlekarino. Preureditev združnega doma in ureditev posnemalnih postaj ter njihova oprema bo stala skupaj 31 milijonov dinarjev. K temu bo prispevala zadruga sama 12 milijonov dinarjev. Nova mlekarina bo začela obratovati jeseni.

I.M., Primorske novice, 13. 4. 1960

Otroško igrišče v Cerknem

Majhna zelena trata, v njeni sredini nekaj mivke, ograjene s štirimi deskami – to je bilo donedavnega otroško igrišče v Cerknem. Sem so zahajali cicibani in tudi mlajši pionirčki. Toda za pisane otroške želje je bilo igrišče preskromno. V prvih pomladanskih sončnih dneh je bilo igrišče še kar živahno. Postopoma pa so se malčki naveličali te enoličnosti; le redki so še vztrajali v skromnem peskovniku.

Organizacija SZDL v Cerknem je pred praznikom mladosti sprejela sklep o preureditvi otroškega igrišča. Tovariš Danilo Zavadlav in tovariš Franc Ferjancič sta se takoj lotila dela. Otroci so z velikim veseljem opazovali pridne roke, ki so spremenile lice njihovega kraljestva.

"Glej, tam bo ena gugalnica, ena tam in še ena", so šepetali najmlajši. Kar štiri gugalnice. To pa še ni bilo vse. Največje presenečenje je pripravilo podjetje ETA v Cerknem, ki je izdelalo lep vrtljak.

Na dan mladosti je tovariš Danilo Zavadlav, predsednik SZDL v Cerknem, izročil igrišče svojemu namenu. Gugalnice so se gugale, vrtljak ser je zavrtel in mlade roke so se veselo zarile v nov, preurejen peskovnik.

Žareča lička naših otrok bodo gotovo najlepša nagrada vsem tistim, ki so karkoli prispevali k gradnji novega igrišča.

ab., Primorske novice, 8. 6. 1960

Frančišek Hladnik – ustanovitelj Botaničnega vrta v Ljubljani ob 200 letnici

Janez Kavčič

Znano je, da je naravoslovec Pavel Grošelj že leta 1939 v Zborniku Prirodoslovnega društva Idrijo upravičeno označil za "botanične Atene". V galeriji idrijskih botanikov, domačinov in prišlekov, najvidneje izstopajo Joannes Antonius Scopoli (1723–1788), Balthasar Hacquet (1739–1815), Henrik Freyer (1802–1866), Jurij Dolinar (1794–1872), Karel Dežman (1821–1889), Julij Glowacki (1846–1915), Kajetan Stranetzky (1879–1918) in še nekateri. Častno mesto med njimi zavzema tudi Frančišek Hladnik (1773–1844), ki mu bosta jeseni v Idriji posvečena znanstveno posvetovanje in izdaja zbornika.

Naš znameniti rojak Frančišek de Paula Hladnik, eden največjih slovenskih botanikov, se je rodil v Idriji (nekoč hišna št. 232, nato 270) 29. marca leta 1773, umrl pa 25. novembra leta 1844 v Ljubljani. Po osnovni šoli v domačem kraju je obiskoval gimnazijo v Ljubljani, kjer je nato študiral teologijo in bil leta 1795 posvečen v duhovnika. Začasno je delal kot skriptor v licejski knjižnici, namesto duhovniške službe pa si je izbral profesorski poklic, ki ga je dolga leta nadgrajeval z vneto raziskovalno dejavnostjo. Za naravoslovje se je namreč navdušil že kot dijak odličnjak, ko je med počitnicami spoznaval bogate zbirke v hiši barona Zoisa. Za vse življenje mu je postala vzor raziskovalna vztrajnost obeh Zoisovih bratov – Žige in Karla. Slednji je kot priznan botanik sodeloval pri urejanju Ljubljane (Zoisova aleja), uredil pa tudi pravi družinski botanični vrt gorskega rastlinstva ob gradu Brdo, ki je danes protokolarni objekt.

Tridesetletno predavateljsko in strokovno kariero je Hladnik nastopil leta 1796 na ljubljanski normalki, kjer je sedem let poučeval, leta 1802 pa prevzel tudi mesto ravnatelja. Odslej se je zavzeto posvečal predvsem botaniki, preučeval domače rastlinstvo, prehodil Kranjsko, Posočje in Podravje, zbiral rastline in jih presajal v botanični vrt, kateremu je žrtvoval veliko

dela, časa in denarja. Za potrebe pouka je že zgodaj začel gojiti rastlinje na licejskem dvorišču (danes tržnica na Vodnikovem

trgu). Ko je pozneje na stara leta opešal, je celo plačeval znance in prijatelje, da so mu zbirali primerke.

Portret Frančiška Hladnika je naslikala Amalija pl. Hermannsthal. Delo hrani Narodni muzej v Ljubljani

Botanični vrt v Ljubljani, ki letos praznuje 200-letnico, je Hladnik ustanovil v soglasju s francosko upravo tedanjih Ilirskih provinc. Ustanova, s krstnim imenom "Vrt domovinske flore", je bila urejena za potrebe takratnega medicinskega in farmacevtskega študija, ki je trajal tri leta. Prostor za vrt je Hladniku leta 1810 dal guverner Provinc maršal Marmont ob Gruberjevem kanalu. Hladnik je sam zasadil pestro in bogato floro ter vrt oskrboval in upravljal celih 24 let. Že v poročilu 27. decembra 1810 je z zadoščanjem zapisal: "V ljubljanskem botaničnem vrtu je bilo v mesecu septembru posajenih 447 linnejevskih vrst." Raziskovalka dr. Nada Praprotnik je v Arhivu Republike Slovenije našla Inventar vrta iz leta 1812, v katerem je po abecednem redu navedenih kar 766 rastlin. Po navedbi Henrika Freyerja naj bi bilo leta 1829 v vrtu posajenih že preko 2200 domačih in tujih rastlin. Današnji seznam pa obsega celo okrog 5000 rastlinskih vrst in podvrst, ki jih dopolnjujejo različne raziskovalne zbirke. Obiskovalci lahko še danes občudujejo "Marmontovo lipo", ki je bila posajena na začetku zasajanja vrta.

Na področju šolstva je Hladnik vseskozi dosegal zgledne rezultate in priznanja javnosti. Po letu 1807 je kot prefekt vodil ljubljansko gimnazijo, v času Napoleonovih Ilirskih provinc pa predaval naravoslovje in botaniko na ljubljanski Centralni šoli (École centrale), kateri je bila priznana univerzitetna raven. Ravnateljsko mesto in botanični vrt je obdržal tudi po obnovitvi avstrijske oblasti, saj je ves čas vzdrževal dobra poznanstva z vodilnimi dunajskimi naravoslovci. Leta 1819 je prejel celo zlato svetinjo, odlikovanje cesarja Franca I., že pred tem pa pohvalno pismo, da je ljubljanska gimnazija ena najboljših v cesarstvu. Posebno kakovostna in dobro obiskovana so bila zlasti njegova predavanja o botaniki, ki jih je opravljal vse do leta 1834, ko mu je opešal vid. Predavanja so poslušali tudi dijaki višjih gimnazijskih razredov in mu večkrat pisali zahvalne sonete.

Kot izvrsten pedagog, mentor in strokovnjak je Hladnik vzgojil sposoben naraščaj, ki je nadaljeval njegova prizadevanja in dal Slovencem številna botanična dela. Izmed učencev (S. Graf, M. Tommasini) je postal Andrej Fleischmann (1805–1867) njegov naslednik pri botaničnem vrtu in na gimnaziji, Idrijčan Henrik Freyer (1802–1866) pa nad dvajset let kustos ljubljanskega Prirodoslovnega muzeja in najbolj vsestranski slovenski naravoslovec sredine 19. stoletja. Čeprav Hladnik ni pisal razprav, pa je njegovo izjemno znanje mnogo koristilo domačim in tujim raziskovalcem. Z njim so si dopisovali najvidnejši botaniki tiste dobe (F. Wulfen, N.T. Host, W.D.J. Koch, H.G.L. Reichenbach), ki jim je pošiljal ra-

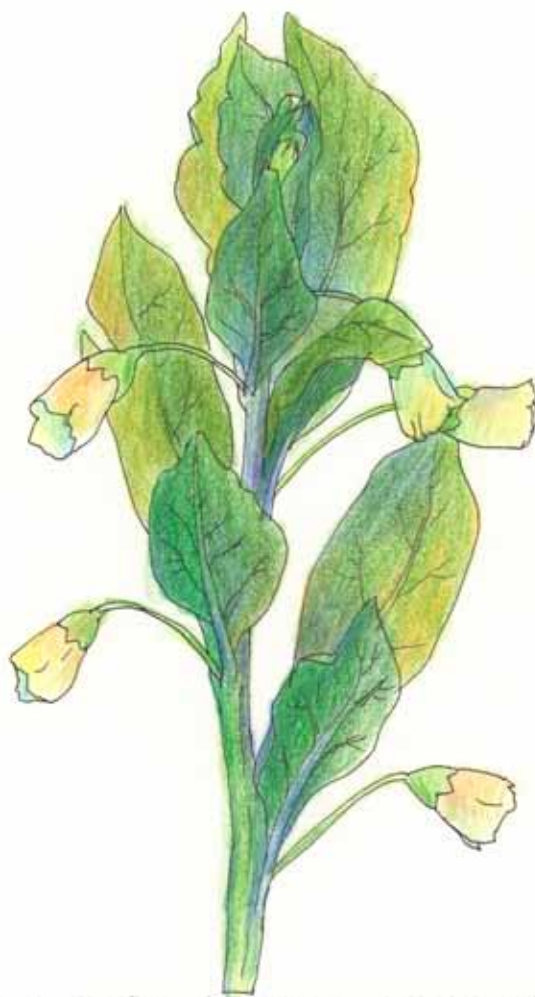
stline, semena in oznake, zato je zaslovel po tujih spisih kot najboljši poznavalec kranjske flore. Več učenih društev ga je sprejelo v članstvo, kar sedmero rastlin, ki jih je odkril, pa ohranja njegovo ime. Sestavil je obsežen herbarij kranjskega rastlinstva in ga leta 1836 podaril ljubljanskemu muzeju skupaj z zapisnikom o nahajališčih posameznih vrst. Zgodovinskemu društvu za Kranjsko je poklonil svoje rokopise, zasebno knjižnico (149 del v 306 zvezkih in 339 sešitkov) pa ljubljanski Licejski knjižnici.

Za primer povejmo, da se po Frančišku Hladniku imenuje hladnikovka, edini slovenski rodovni endemit, ki raste samo v Trnovskem gozdu. Njegovo ime nosita tudi redka rumenozelena zvrst kranjskega volčiča – hladnikov volčič (*Scopolia hladnikiana*) in hladnikov grintavec (*Scabiosa hladnikiana*).

Botanični vrt Ljubljana, živ pomnik Hladnika in Ilirskih provinc, je 13. februarja

leta 1920 s sklepom tedanje Deželne vlade za Slovenijo postal sestavni del pravkar ustanovljene slovenske univerze, danes pa deluje kot enota Oddelka za biologijo Biotehniške fakultete. Vrt je bil v letu 2008 razglašen za kulturni spomenik državnega pomena. Ustanovo uspešno vodi botanik dr. Jože Bavcon, cerkljanski rojak in nekdanji maturant idrijske gimnazije.

Življenje in delo Frančiška Hladnika ter nekdanjo in današnjo dejavnost Botaničnega vrta Ljubljana bo podrobneje osvetlilo znanstveno posvetovanje 8. oktobra 2010 v prostorih Mestnega muzeja v Idriji. Simpozij, na katerem bodo nastopili predavatelji prof. dr. Tone Wraber, dr. Nada Praprotnik, dr. Jože Bavcon, mag. Jože Podpečnik, prof. Slavica Pavlič, prof. Janez Kavčič in prof. Janez Pirc, pripravljajo Muzejsko društvo Idrija, Botanični vrt Ljubljana in Mestni muzej Idrija. Vabljeni!

HLADNIKOV VOLČIČ (*SCOPOLIA HLADNIKIANA*)
IDRIJA, VOJSKADSKA 12 23.4.2006

▲ Rafael Terpin: Hladnikov volčič (*Scopolia hladnikiana*).

KOLEKTOR

Informator

ČASOPIS KONCERNA **KOLEKTOR** • Junij 2010

Še vedno največji na Primorskem

228 milijonov evrov lanske realizacije je za 18 odstotkov manj kot leta 2007, vendar bi bila ta še manjša, če ne bi Kolektor vmes, to je junija lani, kupil podjetje KTM (proizvodnja plastomagnetov v Nemčiji). Manjšo prodajo gre pripisati gospodarski krizi, ki je prizadela večino koncernovih programov, zagotovo pa najbolj tiste, ki so namenjeni avtomobilski industriji. Ker pa se je koncern januarja letos okrepil s prevzemom Etre 33 (zdaj že Kolektor Etra) in se potrebe po sestavnih delih za avtomobilsko industrijo v prvem polletju 2010 povečujejo, predvsem zaradi večje proizvodnje avtomobilov v EU in ZDA in večjih potreb na Kitajskem, kjer sami ne zmorejo tamkajšnjim proizvajalcem avtomobilov zagotoviti dovolj sestavnih delov, bo letošnja prodaja koncerna znašala več kot 300 milijonov evrov. Tudi če ne upoštevamo najnovjših koncernovih nakupov, je Kolektor še vedno največja proizvodna družba na severnem Primorskem.

Kolektorjev promet bo leta 2010 tako večji kot prodaja bližnje Ete in Hidrie skupaj.

Razveseljivo je tudi dejstvo, da se med letoma 2007 in 2010, Kolektorjeva stopnja zadolženosti glede na vrednost prodaje ni povečala.

Da koncernovih podatkov ni na nobeni lestvici 100 največjih podjetij v Sloveniji, pa je posledica preprostega dejstva, da za njihovo pripravo upoštevajo podatke le za Kolektor Group d. o. o., ki je samostojna pravna oseba, ne pa podatke vseh koncernovih družb skupaj. Teh, proizvodnih podjetij doma in po svetu, je namreč kar 18, njim pa je treba dodati še kompetenčne centre in razvojne inštitute ter trgovska zastopništva po svetu, ki jih koncern Kolektor, tako kot nekateri sosedi, običajno ne promovira.

Prodajna in razvojna konferenca prvič skupaj.....

2

- Organizirali so jo prvič skupaj za eno od treh poslovnih divizij, to je za komponente in sisteme

Kolektor Koling v projektni ekspanziji....

4

- Omenjeno koncernovo podjetje ima veliko dela za lastnika in zunanje naročnike

Razpis kadrovskih štipendij v koncernu Kolektor.....

10

- Objava kadrovskih štipendij za šolsko leto 2010/2011 za dijake in študente vseh letnikov

Prodajna in razvojna konferenca prvič skupaj

Prvič so v koncernu Kolektor združili prodajno in razvojno konferenco. Izvršni direktor koncernove prodaje in nabave magister Primož Bešter pravi, da gresta sodelovanji med prodajniki in razvojniki z roko v roki, zato so ju tudi pripravili skupaj.

Po januarskem pesimizmu imajo znotraj koncerna vsaj na idrijski lokaciji, v proizvodnji komutatorjev, največ dela doslej. Zakaj? Zato, ker so v nekaterih koncernovih družbah po svetu, ki tudi izdelujejo komutatorje, zmanjšali proizvodne zmogljivosti in jih povečali na koncernovi matični lokaciji v Idriji. To Beštovo trditev potrjuje tudi koncernov izvršni direktor za razvoj Marjan Drmota, vendar oba opozarjata, da je proizvodnja komutatorjev še vedno za 15 odstotkov manjša, kot je bila leta 2007. Zakaj je tako? Po vsej verjetnosti k temu nenadnemu velikemu povpraševanju po komutatorjih prispevajo izpraznjena skladišča proizvajalcev av-

tomobilov, naraščanje proizvodnje avtomobilov na Kitajskem in ponovni vzpon povpraševanja na ameriškem tržišču.

Da je koncern Kolektor pripravil obe konferenci skupaj, je po Drmotovih trditvah zgolj posledica spoznanja, da sta razvoj in trženje neločljivo povezana. Zbranim je predstavil kazalnike za spremljanje učinkovitosti posameznih programov – proizvodnje komutatorjev, magnetnih in hibridnih komponent, rotorjev, elektronskih komponent, elektronike in pogonov ter program Interior & Exterior.

Alenka Abram in Primož Gorjup pa sta na združeni prodajni in razvojni konferenci predstavila tako imenovana projekta CRM in EPM. Prvi je namenjen izboljšanju odnosov Kolektorja s svojimi kupci. Gre za orodje, s katerim v koncernovi prodaji zbirajo podatke o dogajanjih v tržno-prodajnem sistemu. Drugi pa je namenjen obvladovanju projektov in odgovoru na vprašanje, kakšne načrte je koncern z njimi imel in v kakšni fazi realizacije trenutno so.

Kako bo spremenjen zakon o udeležbi delavcev v dobičku ...

Stojan Petrič, Anica Uršič Vončina

Težnja po spremembi zakona o udeležbi zaposlenih pri delitvi dobička je posledica nesprejemljivosti obstoječega zakona in zahtev delodajalcev, da se udeležba zaposlenih v dobičku vključi v določene davčne olajšave pri izplačevalcu oziroma da izplačilo ni obremenjeno z obračunom prispevkov in dohodnino tako kot plača.

O tem smo se zelo veliko pogovarjali na strateškem svetu pri predsedniku vlade, pri čemer je menedžment zagovarjal stališče, da bi bila udeležba zaposlenih na dobičku prostovoljna, seveda v okviru danih možnosti, nikakor pa ne pa obvezna. Ker je medtem prišlo do spremembe stališča, ki ga je glede tega v parlamentu podpirala stranka SD, smo bili zelo presenečeni, saj smo se s predsednikom vlade dogovorili, da bo vlada predlagala koncept prostovoljne udeležbe delavcev v dobičku, kar podpira tudi minister za gospodarstvo dr. Matej Lahovnik.

Predlagana sprememba zakona o obvezni delitvi

dobička med zaposlene, ki nato v državnem zboru dne 18. 6. 2010 ni dobila podpore, ne bi napolnila državne blagajne, bi pa lahko posredno imela druge negativne vplive nanjo.

Obvezna udeležba delavcev v dobičku je lahko za menedžment tudi nestimulativna, saj bi ta v družbah iskal obvoje, in sicer, da bi se že v naprej uravnavala višina dobička in posledično izplačilo dividend, oziroma bi morebiti iskal različne možnosti tudi že pred uveljavitvijo zakona, kar ima lahko za posledico izčrpavanje podjetij.

Uzakonitev obvezne udeležbe delavcev v dobičku bi negativno vplivalo na tuje investitorje, ki v prihodnosti načrtujejo investicije v Sloveniji. Zlasti tuji vlagatelji utegnejo obvezno udeležbo zaposlenih v dobičku podjetij razumeti kot dodatno obdavčitev dobička. Z zmanjševanjem konkurenčnosti pa bomo izgubljali delovna mesta.

Težavo bi predstavljala tudi za manjša zasebna podjetja, ki bi prav tako morala iskati drugačne modele poslovanja, ki bi jim omogočali upravljanje dobička v tujini.

Predlagana sprememba zakona, ki ni bila sprejeta,

tudi ni stimulatívna za zaposlene. Najverjetneje povsod tam, kjer je bila doslej praksa izplačevanja dela dobička v obliki trinajste plače ali božičnice, kar je že petnajstletna praksa Kolektorja, tega ne bi bilo več.

Ureditev obvezne udeležbe pri delitvi dobička ima malo držav. Predlagatelji v zvezi s tem izpostavljajo Francijo, toda tudi v tej državi ne vidijo perspektive v tovrstni zakonodajni obliki.

Na drugi strani poznamo tudi model Avstrije, kjer

zaposlenim pa udeležbo v dobičku, ki bi bila davčno obravnavana podobno kot dividende ter seveda ne obremenjena s prispevki za socialno varnost. Ključna pri tem je še časovna komponenta. Predlagamo, da je odločitev o izplačilu vezana na odločitev skupščine, torej nekako v roku pol leta po zaključku poslovnega leta.

Pri nas v Kolektorju so zaposleni vedno imeli možnost na tak ali drugačen način sodelovati pri

“Ker sprememba zakona o udeležbi delavcev v dobičku še ni sprejeta, lahko še vedno pričakujemo, da bo le-ta naravnana v smeri, ki bo zadovoljila interese podjetij in interese zaposlenih, vsekakor torej v smeri neposrednega dogovora med delodajalci in delojemalci o roku in višini izplačila udeležbe v dobičku.”

je izplačilo trinajste plače oz. božičnice zelo malo obdavčeno. Naš predlog spremembe zakona je šel v tej smeri, in sicer v modifikacijo izplačila novoletne plače, ki bi bila regulirana kot udeležba delavcev v dobičku. Če bi bilo to izplačilo razbremenjeno davčnih dajatev in bi bilo regulirano kot udeležba v dobičku, bi se zagotovo več podjetij odločilo za prostovoljno udeležbo zaposlenih pri delitvi dobička.

Zavzemamo se za model udeležbe delavcev v dobičku, ki bo temeljil na prostovoljnem dogovoru med sindikatom in vodstvom družbe in ki bi podjetjem omogočal doseganje davčnih olajšav,

delitvi dobička. Lahko smo to imenovali neposredno udeležbo pri delitvi dobička, trinajsto plačo ali božičnico. Izplačilo trinajste plače smo vedno povezovali s poslovnim rezultatom. Če smo ocenili, da bo ta dober, smo običajno decembra delavcem izplačali trinajsto plačo.

Če bi bil zakon v predlagani obliki sprejet v državnem zboru, mi decembra zaposlenim ne bi mogli izplačati trinajste plače, ampak bi šele prihodnje leto, ko bi bili znani dokončni poslovni rezultati, in po tem ko bi skupščina, če bi, odločila o delitvi dobička, skladno z zakonom zaposlenim razdelili ustrezen del dobička.

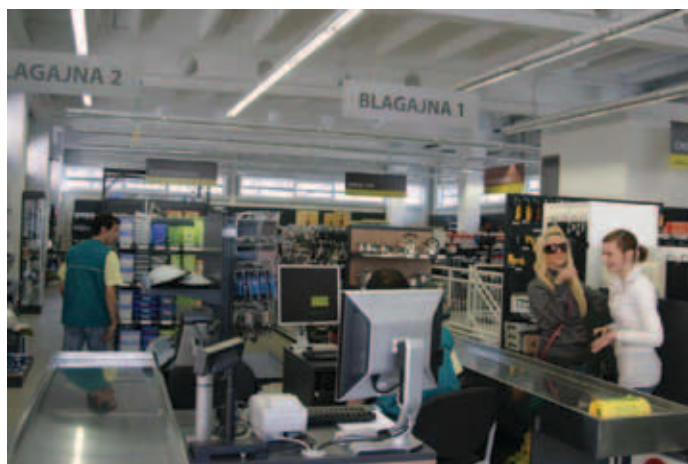
Kolektor Koling je zasut z delom

Filip Šemrl

Poročilo o delu Kolektorja Koling bomo razdelili v tri faze, in sicer na tisto, ki se nanaša na pravkar končano, na tiste projekte, ki so v izvajanju, in na načrtovane, s katerimi se bodo ukvarjali v bližnji prihodnosti. Za vse smo dobili informacije pri izvršnem direktorju Kolektorja Koling Branku Milharčiču.

Sogovornik je najprej spregovoril o tako imenovanem projektu BR2, tako so namreč delovno poimenovali izgradnjo trgovine na Arkovi ulici v Idriji. To je naložba, za katero se je Kolektor Koling odločil, potem ko je na podlagi rezultatov obstoječe trgovine s tehničnim blagom, predvsem z inštalacijskim materialom, v središču mesta, ugotovil, da ne ustreza več dejanskim potrebam in željam kupcev. Z ustreznimi elaborati so prišli do zaključka, da v Idriji ni trgovine, ki bi kupcu ponudila vse in na enem mestu na tem področju. Ker so za omenjeno zemljišče že od leta 2000 imeli ustrezno dokumentacijo, je bila gradnja zelo hitro izpeljana. V pogovorih in pogajanjih so se odločili za franšizno trgovino Merkurjevega prodajnega sistema tehničnih trgovin. Lani začeto gradnjo so marca letos končali in trgovino že odprli. Razprostira se v dveh etažah. V pritličju so skladišče in servisni prostori, v etaži pa tehnična trgovina s pomožnimi prostori, v skupni izmeri skoraj 800 kvadratnih metrov. Prvi mesec po odprtju trgovine je njeno poslovanje zelo uspešno, kar potrjuje pravilno odločitev, je poudaril Branko Milharčič. "Čeprav je recesija, prodaja presega naša pričakovanja. Zaradi nje, trgovine namreč, ni treba kupcem po nakupe izven Idrije, obenem pa smo poskrbeli še za urejenost najbolj degradiranega območja v Idriji," je bil prepričljiv naš sogovornik.

Urejanje Arkove ulice je Kolektor Koling sočasno nadaljeval tudi z obnovo nekdanje rudniške uprave, že nekaj časa stavbe, ki je v lasti FMR-ja. "Za adaptacijo objekta na Arkovi 43 smo se odločili po pogovoru z njenim lastnikom, saj je bila streha stavbe iz dotrajane salonitne kritine, pri čemer smo ugotovili, da bi s spremembo mansarde v poslovni prostor pridobili 200 kvadratnih metrov delovnih površin. Tako smo poleg že omenjene predelave podstrešja zamenjali vsa okna, obnovili fasado, v zgornjem delu poslopja napeljali tudi novo električno in strojno inštalacijo, zamenjali smo kotlovnico in obnovili kletne prostore." V prenovljeni objekt so se delavci Kolektorja Koling

iz Spodnje Idrije preselili konec aprila. "Za nas je ta lokacija bistveno boljše, ker smo bližje matični družbi, s katero tudi največ sodelujemo," je dejal Branko Milharčič.

Kolektor Koling ima v načrtu še dva posega na Arkovi 43. Pred vhodom v stavbo, katere temelje bodo okrepili, bodo uredili tudi 10 parkirišč. Za stavbo pa bodo uredili nova parkirišča, in sicer na zemljišču, katerega lastnik je Kolektor Sikom.

Na njih bodo lahko parkirali zaposleni Kolektorja Sikom in delavci z Arkove 43. To naj bi se zgodilo še letos. "Sicer pa imamo v načrtu celovito ureditev desnega brega Idrijce, kratka, območja Kolektorjeve industrijske cone. Lani so z njega že odpeljali še zadnji kontaminirani material bivše rudniške deponije žgalniških ostankov in uredili parkirišče za zaposlene v Kolektorju Sikom. Predvidena je tudi gradnja nove Kolektorjeve proizvodne hale, kdaj bo to, pa je odvisno od odločitve investitorja. Velik zalogaj Kolektorja Koling je priprava na novo naložbo Kolektorja Etra v Ljubljani. Gre za pripravljala dela, v okviru katerih so že zgradili novo kotlovnico, prestavili hladilni stolp in zgradili novo transformatorsko postajo z razvodom kablovoda,

ki je priključen na javno električno omrežje. Z gradnjo glavnega objekta pa bodo začeli takoj, ko bodo izdelani projekti in ustvarjeni pogoji za to. Predvidoma naj bi bilo to v drugi polovici leta.

Končali so tudi obnovo Orodjarne, ki je po novem v Kolektorjevih objektih S2 in S3 na Vojkovi ulici. Obnova je bila prav tako zahtevna, saj je od nekdanje Divizije C pravzaprav ostalo samo ogrodje hale s streho. V objektu je bilo treba med drugim postaviti nove temelje za mostna dvigala, obstoječe temelje okrepiti, položiti nov tlak, zamenjati vse stavbno pohištvo, strojno in električno inštalacijo in zgraditi novo kineto proti Vojkovi ulici, proti Idrijci pa so uredili še fasado nove orodjarne, ki bo dobila kmalu končni izgled tudi proti

glavni prometnici. Celotni dokončni izgled objektov z Vojkove ulice, začeni pri Razvojno-tržnem centru in naprej do parkirišč, bo nared do avgusta. V skladu z zahtevami naročnika bo sledilo zaprtje parkirišča na Vojkovi ulici. Po novem bodo uporabniki znani. Temeljni namen je, da bi bilo parkiranje bolj pregledno in omogočeno tudi obiskovalcem. V tem času je Kolektor Koling dokončal tudi nov dispečerski center Logwina v logaški industrijski coni pri Kli-ju, da o manjših projektih sploh ne pišemo. *(Več o preselitvi Logwina iz ljubljanskega BTC-ja pišemo v posebnem prispevku.)*

Branko Milharčič nas opozori tudi na gradnjo hotela Jožef. Gradnja betonske konstrukcije je v sklepnih fazah, zato bodo v objektu v kratkem že začeli z obrtniški in inštalacijski deli. Po načrtih naj bi hotel zaživel že decembra letos. Ker bo to hotel s štirimi zvezdicami, bo v njem najboljša oprema. Kolektor Koling pa ima v prihodnosti v igri še dva zelo velika projekta. "Začel bi s tistimi, ki je najbolj realni in za občane tudi najbolj zanimivi. To je gradnja prve faze doma upokojujencev v Idriji. *(Tudi o tem pišemo v tokratnem Komunitatorju v posebnem prispevku.)* Največji zalogaj pa bo prav gotovo gradnja proizvodne hale v Kolektorju Etra v Ljubljani. Pri tem naše podjetje ne sodeluje s projekti, temveč samo z izvedbo naložbe, saj so bili projekti že izdelani, preden je koncern prevzel omenjeno družbo," je še dejal Branko Milharčič.

Prihodnji mesec začnejo graditi idrijski dom upokojujencev

Konec maja sta minister za delo, družino in socialne zadeve dr. Ivan Svetlik in predsednik uprave FMR d. d. Andrej Kren na sedežu omenjenega ministrstva podpisala pogodbo o javno-zasebnem partnerstvu za dokapitalizacijo Doma upokojujencev Idrija d. o. o. in pogodbo o ustanovitvi stavbne pravice. S tem se je pravzaprav prižgala zelena luč za začetek gradnje omenjenega objekta. Prihodnji mesec, ko bodo položili temeljni kamen, se bo že začela gradnja prve faze idrijskega doma upokojujencev.

Po besedah ministra za delo, družino in socialne zadeve dr. Ivana Svetlika Idrija brez primerne investitorja tudi po 13 letih prizadevanj še vedno ne bi mogla uresničiti želje in pričakovanj številnih njenih občanov in okoličanov. S podpisom pogodbe so namreč zagotovili pogoje za gradnjo novega doma, v katerem bodo ustvarili boljše pogoje za bivanje starejših občanov in, kar je še bolj pomembno, s podpisom pogodbe so končno kronali rešitev, ki je primer, kako se na boljši in bolj primeren način lotiti upravljanja javnih zavodov, katerih prihodek se "nabira" predvsem iz plačil državljanov. Gre za prvi tovrstni projekt javno-zasebnega partnerstva, v katerega bo družba FMR vložila 5 milijonov evrov. "Če bodo temu zgledu sledili še drugje, potem čas, ki smo ga porabili za rešitev, ni bil zaman porabljen. Za naše ministrstvo in zagotovo tudi druge udeležence v projektu je

bila to učna ura, ki ni bila zaman," je dejal minister Svetlik in se zahvalil FMR-ju, ki je verjel v projekt in gojil upanje do konca.

Predsednik uprave FMR d. d. Andrej Kren, ta družba je največja posamična lastnica koncerna Kolektor, pa je opozoril na pobudo idrijskega župana Bojana Severja in predsednika koncerna Kolektor Stojana Petriča, ki sta pred tremi leti dala pobudo o gradnji doma upokojujencev, ki jo je podprl tudi nadzorni svet družbe. Tolikšen zamik gre pripisati dejstvu, da je Zakon o javno-zasebnem partnerstvu komaj potrdil parlament, pogajanjem o pogojih glede izvedbe tega partnerstva in izbire investitorja ter spremembam projekta, ki naj bi bile bolj prijazne do uporabnikovih žepov. "Na podlagi podpisane pogodbe bomo na idrijsko upravno enoto vložili zahtevek za spremembo gradbenega dovoljenja, saj se bomo namesto Republike Slovenije izkazali kot zasebni investitor," je izpostavil Andrej Kren, ki je napovedal, da bo novi dom upokojujencev v celoti končan do konca leta 2012.

V I. fazi bodo zgradili prizidek obstoječega objekta, ta naj bi bil predvidoma dokončan do konca prihodnjega leta, nato bodo vanj začasno preselili varovance, v II. fazi pa bi najprej porušili obstoječi dom in ga nadomestili z novogradnjo. Ko bo 8 milijonov evrov vreden objekt v celoti končan, bo v njem prostora za 150 mest za dejavnost institucionalnega varstva starejših od 65 let, 10 mest za dnevno varstvo starejših ter prostori za fizioterapijo, delovno terapijo, ambulanto in vse ostale dejavnosti, ki jih v obstoječi zgradbi ni bilo mogoče urediti.

Logwin se je preselil v Logatec

Logwin posluje v 45 državah sveta. 8500 zaposlenih ustvari na leto 2 milijardi evrov prometa. 30 zaposlenih v njegovem dispečerskem centru pri nas pa je lani ustvarilo 7 milijonov evrov prometa

Dispečersko podjetje Logwin, ki je kot Welz začelo pri nas poslovati leta 1992, se je iz ljubljanskega BTC-ja preselilo v logaško obrtno cono pri Kli-ju, v halo, ki jo je najelo od idrijskega FMR-ja. Za Logatec so se, po besedah direktorja slovenskega dela Logwina Martina Majcna, odločili, ker je ta lokacija cenejša kot v Ljubljani, ker je s strateškega vidika blizu koprškega pristanišča in ker bodo v kratkem poslovalnici v Ljubljani in Spodnji Idriji združili.

Predsednik uprave FMR d. d. Andrej Kren pred poslopjem na dan, ko je Kolektor Koling kot izvajalec del uspešno opravil tehnični prevzem objekta

Sodelovanje med Kolektorjem in Logwinom je že dolgotrajno. Praktično je bilo treba po propadu Kautt & Buxa čez noč Kolektorjeve komutatorje spraviti do kupcev. Pred tem so namreč za njihovo prodajo skrbeli v Kautt & Buxu. Po Majcnovih besedah so se takrat izkazali kot zelo sposoben logistik, saj so vso Kolektorjevo proizvodnjo preko svojih že utečenih salzburških resolucijskih poti posredovali do kupcev po svetu. Skupaj s Kolektorjem je takratni Welz v Spodnji Idriji v prvem letu naše samostojnosti odprl pisarno, preko katere so skrbeli predvsem za njegove izvozne pošiljke in za zagotavljanje bakra, ki je nenadomestljiv v proizvodnji komutatorjev.

Partnerstvo je bilo obojestransko, krona dobrega sodelovanja pa je novo najeto skladišče Logwina v Logatcu, ki hkrati s preselitvijo iz Ljubljane čaka tudi na novega lastnika. Logwin se je namreč v svoji zgodovini večkrat preimenoval, kar je bilo

neposredno povezano z lastništvom. Od Franza Welza iz Salzburga je to špeditersko podjetje kupil Quenhenberger iz Avstrije, ko je že v tem tisočletju družbo prodal bavarski družini Stefana Quandta, glavnemu delničarju BMW-ja. Takrat se je družba preimenovala v Logwin (logistics winer). Zdaj jo je Quandt prodal LKW Wagen Augustinu, tako da je spet v avstrijski lasti. Slednje podjetje je s 1000 tovornjaki največji evropski "kamionarski" prevoznik in želi z Logwinom že razvite špediterske posle v Avstriji razširiti še na države nekdanje Jugoslavije in v Rusijo. Ugotavlja namreč, da je večina proizvajalcev avtomobilov in bele tehnike svojo proizvodnjo iz zahodne preselila v vzhodno Evropo, logaški logistični center pa mu bo pri odpiranju novih tržišč v veliko pomoč.

Kadrovska konferenca

Barbara Ukmar

V torek, 25. maja 2010, je v Razvojno-tržnem centru v Idriji potekala 3. kadrovska konferenca, ki so se je udeležile vse sodelavke kadrovskih služb iz slovenskih družb koncerna Kolektor.

V dopoldanskem delu kadrovske konference je zbrane uvodoma pozdravila izvršna direktorica za kadre in stike z javnostjo **Ingrid Kermavnar**. Nato pa so sledile predstavitve kadrovskih projektov, ki se v letošnjem letu izvajajo na nivoju koncerna ali pa na nivoju posameznih družb. Eden najpomembnejših kadrovskih projektov na nivoju koncerna je projekt "Zagotavljanje človeških virov s prožnimi oblikami dela", ki je bil podrobneje predstavljen v popoldanskem delu, ko so se na konferenci pridružili tudi vodilni in ključni kadri koncerna Kolektor. Naslednji aktualen projekt pa je uvedba mentorskega sistema, s katerim bo omogočen sistematičen prenos in širjenje znanja ter ohranjanje in večanje intelektualnega kapitala. Zavedamo se namreč, da ima dobro zastavljen in izvajan mentorski sistem veliko pomembnih vplivov, in sicer od zviševanja produktivnosti, vzdrževanja motivacije za delo do izboljšane komunikacije in večje stroškovne učinkovitosti izobraževanja. Projekt je v začetni fazi, cilj pa je vzpostaviti mentorski sistem v vseh družbah koncerna na idrijski lokaciji do decembra 2011, nato pa sistem uvesti še v ostala podjetja koncerna v Sloveniji in tujini.

Trenutno najbolj aktualen projekt na nivoju posameznega podjetja pa je projekt nagrajevanja po učinku, ki vključuje družbi Kolektor Sikom in Kolektor KFH. V okviru tega projekta prenavljamo sistem ocenjevanja in nagrajevanja v podjetju. Izhajali smo iz predpostavke, da želimo nagraditi dobro opravljeno delo zaposlenih ali, povedano drugače, doseganje zastavljenih ciljev. Tako smo ob pomoči projektne skupine za vse nivoje zaposlenih pripravili kazalnike in cilje, s pomočjo katerih bomo ocenjevali in nagrajevali delovno uspešnost. Projekt je v zaključni fazi ter bo v omenjenih dveh podjetjih zaživel v tretjem četrtletju letošnjega leta.

Predstavitvi kadrovskih projektov je sledila tematika zagotavljanja delavcev preko agencij. **Marija Velkavrh** iz podjetja Kolektor Magma je tako podala analizo dosedanjega sodelovanja s posameznimi agencijami, vključujoč prednosti in slabosti le-teh. V nadaljevanju je **Barbara Ukmar** iz družbe FMR predstavila merjenje učinkovitosti izobraževanja v koncernu Kolektor. V začetku predstavitve je najprej analizirala trenutno situacijo v družbah koncerna na tem področju, nato pa je prikazala

celovit model za merjenje učinkovitosti in skladno s tem modelom podala predloge za nove kazalce za spremljanje učinkovitosti izobraževanja v koncernu.

Zadnja tema dopoldanskega dela pa je bila vodenje generacije Y, kar je predstavila **Erika Bogataj** iz podjetja Kolektor Sikom. Pripadniki generacije Y so bili rojeni med letoma 1979 in 2000 ter torej sedaj postopoma vstopajo na trg delovne sile. Zaradi specifičnosti okoliščin, v katerih so pripadniki te generacije odraščali (*digitalno razmišljanje, hitre spremembe, velik pomen inovativnosti in učinkovitosti*), se v koncernu zavedamo, da jim je potrebno posvečati posebno pozornost in jih z ustreznimi načini pritegniti ter motivirati za delo.

V popoldanskem delu pa so **Ivica Likon** iz družbe Kolektor Liv, pravnica **Nataša Luša** in izvršna direktorica za kadre in stike z javnostjo **Ingrid Kermavnar** predstavile osnutek predpisa o fleksibilnih oblikah zaposlovanja v koncernu Kolektor. Ta predpis bo obvezujoč za vse koncernove družbe v Sloveniji. Po besedah predsednika koncerna **Stojana Petriča** bo namreč fleksibilnost med delodajalci in delojemalci v prihodnje igrala zelo pomembno vlogo. Namen predpisa je poenotiti izvajanje postopkov v zvezi z zagotavljanjem človeških virov s ciljem zagotavljanja fleksibilnosti. Organizacijski predpis tako definira vrste zaposlovanja in druge oblike dela v družbi (od pogodbe o zaposlitvi za določen čas, pogodbe s krajšim delovnim časom, dopolnilnega dela, pogodbe o zaposlitvi za opravljanje dela na domu ali v tujini do nadurnega, večizmenskega dela, študentskega dela, dela na podlagi avtorske ali podjemne pogodbe, najema delavcev preko agencije itd.), postopke pri sklepanju, spremembah in prenehanju pogodb o zaposlitvi ter obrazce in vzorce za posamezna dejanja, ki jih definira ta predpis.

KOLEKTOR

Koncern Kolektor razpisuje štipendije za

KOLEKTOR GROUP Vodenje in upravljanje družb d.o.o.
Vojkova 10, 5280 Idrija

DIPL. INŽ. STROJNIŠTVA (UN)	3 ŠTIPENDIJE
DIPL. INŽ. ELEKTROTEHNIKE (UN)	3 ŠTIPENDIJE
DIPL. INŽ. KEMIJE (UN)	1 ŠTIPENDIJA
DIPL. INŽ. RAČUNALNIŠTVA IN INFORMATIKE (UN)	1 ŠTIPENDIJA
DIPL. EKONOMIST (UN)	2 ŠTIPENDIJI
ELEKTROTEHNIK ELEKTRONIK	1 ŠTIPENDIJA
GIMNAZIJA	5 ŠTIPENDIJ

KOLEKTOR SIKOM Proizvodnja komutatorjev d.o.o.
Vojkova 10, 5280 Idrija

DIPL. INŽ. STROJNIŠTVA (UN)	4 ŠTIPENDIJE
ELEKTROTEHNIK	3 ŠTIPENDIJE
STROJNI TEHNIK	7 ŠTIPENDIJ
MEHATRONIK OPERATER	7 ŠTIPENDIJ

KOLEKTOR KFH Pogonski sistemi in komponente d.o.o.
Vojkova 10, 5280 Idrija

DIPL. INŽ. ELEKTROTEHNIKE (UN)	1 ŠTIPENDIJA
MEHATRONIK OPERATER	2 ŠTIPENDIJI

KOLEKTOR ETRA Energetski transformatorji d.o.o.
Šlandrova ulica 10, 1231 Ljubljana-Črnuče

DIPL. INŽ. STROJNIŠTVA (UN)	1 ŠTIPENDIJA
DIPL. INŽ. ELEKTROTEHNIKE (UN)	1 ŠTIPENDIJA

Štipendistom nudimo:

- sodelovanje pri izdelavi seminarskih, raziskovalnih in diplomskih nalog,
- uporabo sodobne tehnične opreme,
- mentorstvo pri praktičnem delu,
- financiranje dodatnega izobraževanja v času šolanja,
- sofinanciranje strokovnih ekskurzij v tujino,
- prakso v tujini,
- delo na posameznih projektih,
- zaposlitev po končanem šolanju.

RAZPIS ŠTIPENDIJ ZA ŠOLSKO LETO 2010/2011

dijake in študente vseh letnikov:

KOLEKTOR LIV Predelava plastike d.o.o.
Industrijska c. 2, 6230 Postojna

DIPL. INŽ. STROJNIŠTVA ZA TEHNOLOGIJO (UN)	3 ŠTIPENDIJE
DIPL. INŽ. STROJNIŠTVA	1 ŠTIPENDIJA
STROJNI TEHNIK- višji letnik	3 ŠTIPENDIJE

KOLEKTOR ORODJARNA Načrtovanje in izdelava orodij ter orodjarske storitve d.o.o.
Vojkova 10, 5280 Idrija

DIPL. INŽ. STROJNIŠTVA (UN)	1 ŠTIPENDIJA
DIPL. INŽ. ELEKTROTEHNIKE (UN)	1 ŠTIPENDIJA

Podružnica Postojna

DIPL. INŽ. STROJNIŠTVA (UN)	1 ŠTIPENDIJA
-----------------------------	--------------

NEBESA Gostinske storitve d.o.o.
Vojkova 10, 5280 Idrija

ORGANIZATOR DELA V GOSTINSTVU	1 ŠTIPENDIJA
GOSTINSKI TEHNIK	2 ŠTIPENDIJI
KUHAR	2 ŠTIPENDIJI
NATAKAR	2 ŠTIPENDIJI

*Rešujemo tehnološke
izzive prihodnosti*

www.kolektor.com

Prijave pričakujemo do 16. avgusta 2010 na naslov:

KOLEKTOR GROUP d.o.o.
Vojkova 10, 5280 Idrija,

s pripisom: ZA ŠTIPENDIJO,
ali na e-naslov: stipendije@kolektor.com

Prijavi priložite:

- življenjepis,
- zadnje šolsko spričevalo oz. potrdilo o opravljenih izpitih,
- priznanja in pohvale za dosežke med dosedanjim šolanjem,
- potrdilo o vpisu za šolsko leto 2010/2011.

Kolektorjevi štipendisti obiskali štipenditorja, ki jih je seznanil z novostmi v odnosu z njimi

V Razvojno-tržnem centru so pred dnevi pripravili ločena sprejema za Kolektorjeve štipendiste, dijake in študente. Ne zato, ker bi odgovorni za kadre iz koncernovega vodstva imeli enim in drugim povedati kaj različnega, temveč preprosto zato, ker ima Kolektor samo na sedežu koncerna v Idriji okrog 140 štipendistov.

Za predstavitev koncerna Kolektor, predvsem pa odnosov s štipendisti v prihodnje, so poskrbeli: glavni izvršni direktor koncerna Radovan Bolko ter izvršni direktorici za razvoj kadrov in stike z javnostjo, ki je srečanje s štipendisti tudi pripravila, Ingrid Kermavnar in za controlling Anica Uršič Vončina. Radovan Bolko je zbranim uvodoma predstavil poslovanje in načrte koncerna ter izrazil željo, da se dijaki odločijo prav pri izbiri študija, študente pa pozval, da čim prej diplomirajo in se vključijo v koncernove družbe, čeprav je zaželeno in koristno, da se z njim preko različnih oblik sodelovanja srečajo že prej. Za to obstajajo možnosti, o čemer pa je bil podrobneje govor kasneje.

Izvršna direktorica za controlling Anica Uršič Vončina je navzočim predstavila koncern in njegovo rast, kolegica Ingrid Kermavnar s sodelavkami pa je predstavila nove predloge, ki so jih izoblikovali v zvezi s svežimi oblikami sodelovanja med koncernom in njegovimi štipendisti. Na koncu sta o osebnih izkušnjah spregovorila še mlada Kolektorjeva strokovnjaka Mateja Petrič in Valter Rupnik. Srečanje s štipendisti se je končalo z ogledom prototipne delavnice v RTC, Orodjarne in dela proizvodnje komutatorjev.

Dan Kolektorja

Program

MEJCA 15:00 - 18:00

15:00 Otroške delavnice, vrtiljak, napihljivi grad za skakanje, igranje badmintona, namiznega tenisa, telovadba na prožnih ponjavah pod vodstvom Bena Pahorja

15:30 Delavnice reciklarji

17:00 Glasbena animacija z Gregorjem

17:45 Zaključek vseh aktivnosti. Druženje se nadaljuje v športnem parku pri Modri dvorani

Glavno prizorišče: športni park pred Modro dvorano

15:00 Pričetek športnih oz. družabnih tekmovanj (streljanje z lasersko puško, elektronski pikado, lokostrelstvo, simulator težnosti, mehanski rodeo, itd.) v Modri dvorani in na dvorišču Osnovne šole

15:00 Nastop ansambla DOTIK

18:00 Nastop TANJE ŽAGAR

18:30 Podelitev nagrad za športna tekmovanja

19:00 OSREDNJA PRIREDITEV (pozdrav predsednika koncerna Kolektor)

20:00 Nastop TANJE ŽAGAR

V Idriji, 10. julija 2010

KOLEKTOR

Prenovljen spletni nastop Kolektorja

Andrej Remškar

Komunikacijska strategija koncerna Kolektor se je precej spremenila, saj je v zadnjih letih v ospredju močna korporativna blagovna znamka. Skladno s temi smernicami smo v zadnjih mesecih prenovili tudi spletno podobo koncerna. Novo spletno mesto je zaživel v maju 2010.

V spletnem komuniciranju Kolektorja je po novem v središču enotno spletno mesto, ki predstavlja skoraj celoten proizvodni in storitveni program ter nagovarja vse pomembnejše ciljne skupine. Dejavnosti, ki so pri spletnem komuniciranju naprednejše ter imajo več vsebin in funkcionalnosti, bodo podrobneje predstavljene na podportalih. Izjeme v celotni zgodbi so le uveljavljene blagovne znamke, ki komunicirajo s končnimi kupci (LIV v Sloveniji, Missel in Schwab v Nemčiji).

Pregledna korporativna podoba

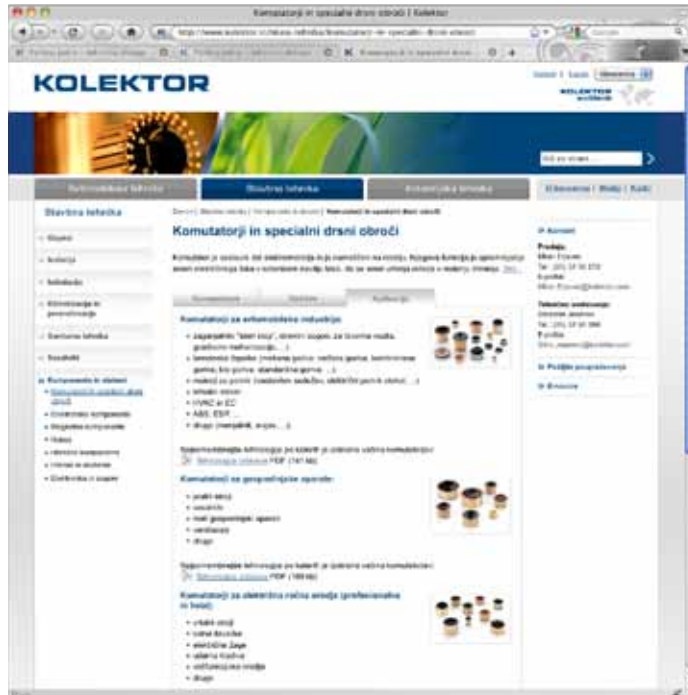
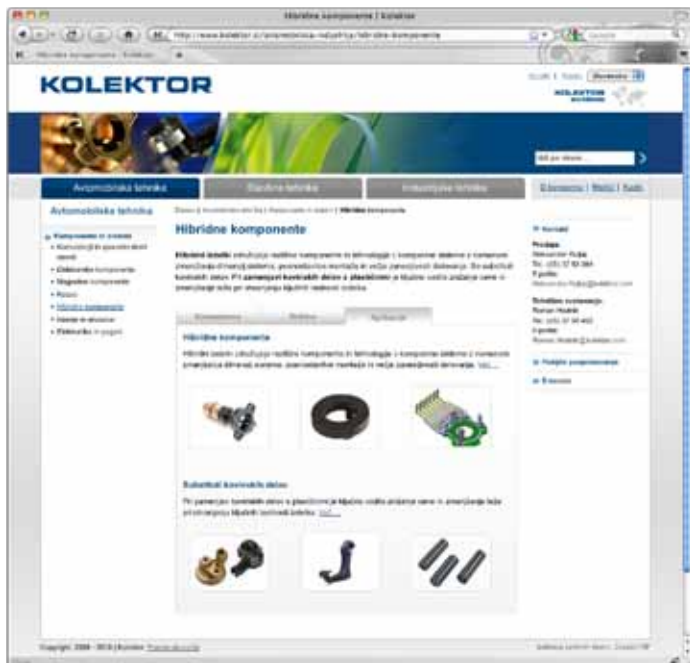
Za prvi vtis, ki si ga ustvari obiskovalec, poskrbi oblika spletnega mesta. Na Kolektorjevih prenovljenih straneh sporočamo, da za predstavitev stoji resno globalno podjetje oziroma zaupanja vreden koncern. Slike poudarjajo tako tehnološko naprednost kot okoljsko sprejemljivost Kolektorjevih tehnologij. Na poti do dokaj čiste in pregledne oblike je bilo precej izzivov, saj je struktura vsebin dokaj kompleksna, področja vsebujejo precej

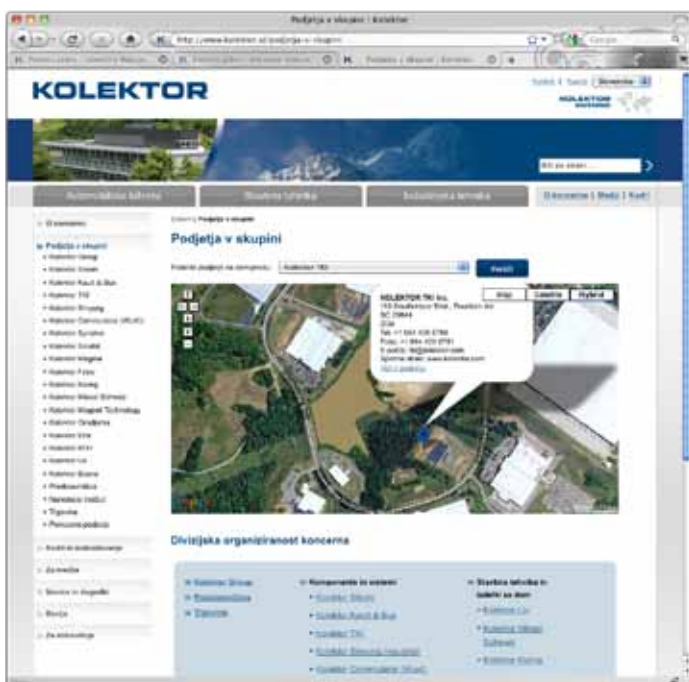

podstrani na več nivojih. Prvi odzivi kažejo, da se obiskovalci na straneh prijetno počutijo in dobro znajdejo, tako da so oblikovalci dobro opravili svojo nalogo.

Vsebine, usmerjene h kupcem

Največ pozornosti pri prenovi smo namenili kakovostni in poglobljeni predstavitvi dejavnosti, proizvodov in storitev. Skladno z usmeritvami koncerna so področja razdeljena na avtomobilsko tehniko, stavbno tehniko in izdelke za dom ter industrijsko tehniko in energetiko. Za predstavitev posameznega področja smo uvedli tipsko stru-

kturo vsebin, v ospredju so praviloma kompetence določenega področja in aplikacije, obiskovalce seveda zanimajo tudi reference. Za boljšo preglednost in hitrejšo dostopnost so vsebine določenega področja urejene po zavihkih ter opremljene s slikami in grafikami, kjer je to primerno. Pri vsakem področju so navedeni direktni prodajni in tehnični kontakti, tako pričakujemo manj nepotrebnega klikanja in iskanja po spletnem mestu ter več zadovoljnih uporabnikov. Podobno enostavna je pot do povpraševanja. Tudi aktualne vsebine (novice in dogodki) se ob vsebinah prikazujejo le, če so povezane s posameznim področjem.

V preteklosti se je izkazalo, da so nam uporabniki pripravljeni zaupati njihov e-poštni naslov, če se resno zanimajo za določeno področje in verjamejo, da bodo v zameno dobili kakovostne informacije. To funkcionalnost smo ohranili, saj beleženje prijav in vpogled v aktivnosti prijavljenih uporabnikov portala nekaterim prodajnim službam pomemben zelo pomemben vir prodajnih kontaktov. Vsebine, ki predstavljajo sam koncern, so na pogled sicer malce v ozadju, a zaradi tega niso nič manj skrbno pripravljene. Poleg podatkov o poslovanju, zgodovine in ostalih predstavitvenih strani so samostojna poglavja namenjena novi-

narjem in kadrom. Vsako podjetje koncerna ima poleg kratke predstavitve navedene vodilne ljudi in kontaktne informacije, lahko si pogledamo tudi natančen položaj na zemljevidu.

Aktualne novice lahko uporabniki prejema tudi po elektronski pošti: po prijavi na spletnem mestu vas pomembnejše novice takoj, ko so objavljene, pričakajo tudi v e-poštnem predalu.

Sodobna tehnična zasnova in uredniški sistem

Že dolgo je jasno, da je za dober obisk spletne predstavitve zelo pomembna njena vidnost v iskalnikih. Zato je bilo ob prenovi Kolektorjevega spletnega nastopa precej truda vložena tako v optimizacijo vsebin kot v ustrezno tehnično zasnovo. Med najbolj vidnimi spremembami je uvedba enostavnih in berljivih URL naslovov posameznih strani, v ozadju pa je še veliko drugih vsebinskih in tehničnih podrobnosti, ki strani naredijo iskalnikom prijaznejše.

Kolektorjevi uredniki lahko vsebine urejajo prek spletnega uredniškega sistema Credo, ki smo ga v Creatimu razvili za samostojno upravljanje zahtevnejših spletnih mest. Poleg običajnih možnosti, kot so urejanje vsebin in menijev, dodajanje strani, urejanje galerij in podobno, lahko uredniki med drugim tudi kreirajo nove vnosne obrazce, urejajo kataloge ali pošiljajo e-novice. Za varnejše delo imajo uredniki lahko omejen dostop do določenih področij, sistem pa v ozadju samodejno shranjuje stare različice vsebin. Glede na to, da se na internetu razvoj še dolgo ne bo ustavil, je pomembno, da smo s prenovo dobili sodobno in prilagodljivo osnovo: uredniški sistem Credo namreč omogoča postopno vključevanje novih orodij, če bi se v prihodnosti pojavila potreba po njih.

Kam naprej?

Osnovni izziv za urednike prenovljenega Kolektorjevega portala bo ohraniti ažurnost vsebin. Seveda pa gledamo tudi naprej in ciljamo precej višje: postopoma želimo internet vse bolj uporabljati kot poslovno orodje, ne samo kot predstavitveni kanal.

Vabljeni k ogledu novega spletnega mesta:

www.kolektor.com

Ključ je v sprejemanju odgovornosti

Uredništvo

Postojnčan Branko Milharčič, izvršni direktor Kolektor Kolina, po poklicu univerzitetni diplomirani ekonomist, ima pestre delovne izkušnje. Njegova kariera ima pozitiven predznak, podjetja, ki jih je vodil, so poslovala zelo dobro. V zadnjem času ugotavlja, da bi lahko svoje znanje in bogate izkušnje ponudil tudi rodni občini, zato se je odločil, da se bo na jesenskih volitvah potegoval za županski stolček.

Veliko izkušenj imate; dokazovali ste se na številnih delovnih področjih in se kalili na vodstvenih položajih veliko podjetij. Vendar pa pravi-jo, da prve ne pozabiš nikoli ...

Res je. Prve delovne izkušnje sem si nabiral doma, v Postojni. Na LIV sem prišel sredi 70. let, ko ga je zelo uspešno vodil Rafael Baraga, od katerega sem se ogromno naučil. Ko sem konec 70. let prevzel vodenje prodajnega sektorja, je bilo podjetje v obdobju najbolj intenzivne rasti, uvajalo je nove programe, s katerimi smo uspešno osvajali tudi trg, veliko pozornosti pa smo posvetili izvozu. Ko sem prišel v podjetje, je bilo tam zaposlenih 300 ljudi, ko sem odhajal, pa 900.

In potem ste sprejeli izziv in se za 11 let odpravili v Združene države Amerike. Kaj bi lahko rekli o takratnem poslovanju doma in kaj v obljubljeni deželi?

V ZDA sem vodil podjetje, ki se je ukvarjalo z uvozom pohištva iz Slovenije. Tam smo ga do konca zmontirali in tržili. Razvili smo svojo prodajno mrežo, program in proizvodnjo. Pod mojim vodstvom smo ustvarili za 1,8 milijonov dolarjev dobička. V Ameriki sem šel skozi obdobja debelih in skozi obdobja suhih krav. Tam sem prestal tri gospodarske krize in se jim uspešno zoperstavljal. V Sloveniji takrat tržnega gospodarstva še nismo poznali, zato sem se tam kalil in ravno te izkušnje so mi prišle še kako prav, ko sem po povratku, leta 1996, prevzel vodenje družbe Brest Masiva v Martinjaku. Družbo, ki je bila takrat v stečaju, je kupil Slovenijales in v času mojega vodenja smo s polovico manj zaposlenimi podvojili prodajo predvsem na območje ZDA in Nemčije. Družba je, ko sem jo zapustil, poslovala z dobičkom.

In potem ste se kot predsednik uprave vrnili na LIV.

Večina moje kariere je povezana ravno z LIV-om. Z nekaj prekinitvami sem mu bil zvest veseskozi. Po prihodu na čelo družbe sem izpeljal privatizacijo – model zanjo so pripravili moji predhodniki, zato bi ga, če bi ga pripravljaj sam, zastavil nekoliko drugače. Projekt sem izpeljal v pičlih 7 mesecih, temu pa je sledila dobro zastavljena reorganizacija. Iz enovite organizacije smo na noge postavili koncernski tip podjetja s krovno in petimi odvisnimi družbami. To je bila podlaga za rast podjetja oziroma sanacijo delov, ki niso bili najboljši. Boljše družbe so tako hitro napredovale, saj jih slabše niso ogrožale. Slabše pa so se počasi postavljale na noge. Velik poudarek smo dajali uvajanju organizacijske kulture in izobraževanju ter sodobnim metodam vodenja. Uspešno smo gradili na timskem delu.

To ste počeli celo tako uspešno, da je LIV postal zanimiv investitorjem, kar je botrovalo prevzemu podjetja in posledično vašemu odhodu.

Tako je. Prevzemu je sledilo razkosanje podjetja, temu pa nadaljnja prodaja in žalostna situacija, v kateri se danes nahaja del podjetja. K sreči Kolektor LIV posluje dobro in ponosen sem, da sem mogoče delček k temu prispeval tudi sam, saj sem sodeloval pri odkupu tega dela podjetja. Kolektor je namreč kasneje v Postojni postavil tudi enega svojih razvojnih stebrov – Kompetenčni center za hišno tehniko. Liv Kolektor ima za razliko od nekaterih drugih podjetij svojo strategijo in svoje priložnosti.

Zadnjih 6 let sem direktor v Kolektor Kolinu v Idriji in v tem času se je število zaposlenih v podjetju od 42 povečalo na 90, realizacija pa je s 4 milijonov zrasla na 20 milijonov evrov. Letos pričakujemo, da bomo dosegli celo 25 milijonov evrov prometa. Recesiji se torej več kot uspešno upiramo.

Po vašem mnenju sta torej ravno strategija in vizija ključ do uspeha neke družbe.

Razlika med lastnikom podjetja, ki ima vizijo in ve, kaj dela, in lastnikom, ki kupuje podjetja, ne da bi jo imel, je ogromna. V zadnjem primeru ni razvoja. Tako podjetje kot tudi lastnik kaj kmalu zaideta v težave.

Kakšne lastnosti mora imeti dober vodja?

Brez vizije je izgubljen. Je kot nekdo v čolničku na odprtem morju – prepuščen tokovom, da ga nosijo

sem in tja, brez možnosti, da bi smer in cilj določil sam. Poleg tega mora znati poslušati, postaviti ekipo sodelavcev, ki ga mora znati usmerjati, motivirati in voditi. Kar pa je zelo zahtevna naloga.

Sodelavci vas poznajo kot človeka, ki zna vsakemu, ki je v težavah, ponuditi roko.

Sam sem si moral vse ustvariti z delom; nič mi ni bilo podarjeno, na kar sem ponosen. Ravno zato pa vem, kako se človek počuti, če je nepriviligiran. Skupinam ljudi – kakršne so starejši, ljudje z določenimi omejitvami, težavami, ali pa manj nadarjeni – je gotovo treba pomagati. Pomagati je treba tudi mladim in tistim, ki si ustvarjajo

samo iz političnega. Politika si namreč velikokrat sama postavlja ovire in tudi pri nas je bil v teh letih vse prevečkrat prevelik poudarek na politiki, namesto na vsebinah. Menim, da je Postojna ravno zato krepko zaostala v razvoju. V zadnjih nekaj letih je bilo sicer nekaj nadoknadenega, vendar lahko, že če primerjamo samo Postojno in Sežano, kaj hitro opazimo, da je prva izgubila kar nekaj podjetij, druga pa je dve veliki dobila. Na to mora biti nekdo, ki je na mestu župana, pozoren.

Kako si predstavljate županovanje?

Menim, da mora biti župan pred politiko v službi ljudi in zanje tudi delati. Potrebna je jasna vizija,

“Narejenega v zadnjih letih ne podcenjujem. Kar je treba pohvaliti, je treba pohvaliti, vendar pa pogrešam vsebine. Krožišča v Postojni so lepa, promet je veliko bolj tekoč, vendar pa na žalost vse prevečkrat služijo temu, da se ljudje lažje vozijo na delo iz Postojne.”

pogoje za delo in življenje. Vendar pa sem proti temu, da bi vse povprek ujčkali in razvajali take, ki se obnašajo neodgovorno in rizično. Ljudi je treba naučiti sprejemati odgovornosti zase in za tisto, kar delajo.

Kako to, da ste se odločili, da vstopite v politiko in boste kandidirali za župana Občine Postojna?

Že od začetka 90. let ni bilo nobenega gospodarstvenika v občini. Menim, da je že čas, da bi na vse skupaj pogledali še iz drugega zornega kota – ne

program z opredeljenimi cilji in strategijo, kako jih doseči. Če želiš biti v službi ljudi, pa moraš biti tudi odprt in pripravljen na dialog. Zelo pomembno je timsko delo, na ključna mesta je treba postaviti odgovorne in sposobne ljudi. Vsak mora imeti jasne zadolžitve in odgovarjati za izvedbo del. Delo mora biti pregledno, župan pa mora svojemu timu prisluhni, po posvetu sprejeti program in slediti zastavljenim ciljem, vendar pa mora za svoje delo volivcem odgovarjati neposredno in osebno. Vodenje iz ozadja ne pride v poštev!

Na maratonu Franja spet rekordno število Kolektorjevih kolesarjev

Že v lanskem junijskem Komunitatorju smo pisali o rekordni udeležbi Kolektorjevih kolesarjev na maratonu Franja, letos spet. Še posebej je razveseljivo dejstvo, da je bilo med 113 udeleženci kakih 40 novih kolesarjev. Če bi sodelovali še vsi tisti, ki so doslej že kolesarili na omenjeni kolesarski preizkušnji, bi bila ekipa še številčnejša. Maraton Franja si je letos nadel tudi novo ime velikega maratona – Maraton Franja BTC City Musseuw Classic. "Počaščen sem, da so ga poimenovali po meni," je dejal nekdanji svetovni prvak in nekdanji belgijski kolesar Johan Museeuw, ki je z množico kolesarskih navdušencev premagoval 156 km dolgo progo. Na njej je sodelovala približno polovica Kolektorjevih kolesarjev, ostali pa na malem maratonu, dolgem 97 km.

Čeprav so vremenoslavci napovedovali nevihte s točo, na srečo tega ni bilo, bilo pa je peklensko vroče. Zato sta bili vztrajnost in borbenost spet na preizkušnji, ki so ju zmogli skoraj vsi, eni težje, drugi lažje, odvisno od tega, koliko kilometrov so pred tem že prevozili. V fotografski objektiv smo Kolektorjeve kolesarje ujeli pred startom, ko so se še pripravljali na to prestižno kolesarsko preizkušnjo. Medtem ko je bila večina še na parkirišču pri tehničnih opravilih, so se drugi že več kot uro pred začetkom maratona, seveda odvisno od lanskega rezultata, postavili v startni koridor, da bi preprosto bili letos še boljši. Nastopili so kolesarji iz skoraj vseh koncernovih družb, predvsem domačih. Na skupinskem posnetku seveda niso vsi Kolektorjevi kolesarji, ker so se v Ljubljano pripeljali tudi s svojimi avtomobili ali pa so sodelovali na malem maratonu, ki se je začel kasneje. Živahno je bilo tudi pred sedežem koncerna v Idriji, kjer je bila tudi letos okrepevalnica. Ob njej se niso ustavili le tisti iz prve skupine, ki so seveda vozili na rezultat. Pokal za najštevilčnejšo ekipo je letos na prireditvenem prostoru maratona prevzel glavni izvršni direktor koncerna Radovan Bolko.

Pokal Kolektor Liv 10. tek v Senožečah

Veselko Španič

Športno društvo Hitre noge Senožeče je v nedeljo, 11. 4. 2010, organiziralo 10. tek v Senožečah.

160 udeležencev, 27 pohodnikov in 133 tekačev in tekačic se je pomerilo na razgibani in zahtevni, 11 km dolgi progi po okoliških gozdovih. Start je bil na Curku, 1 km od gostilne Stari grad. Pot je tekla do vasi Laže, skozi vas, po gozdni poti do Jelenj in nazaj v cilj na prireditveni prostor gostilna Stari grad. Letos je vreme kljub slabi napovedi zdržalo do konca, tako da so bili organizator in udeleženci Senožeškega teka zadovoljni.

Najhitrejši je bil **Tomaž Ferjančič**, ŠD Nanos Podnanos (39 : 36.5), sledil mu je **Mirko Janjatovič**, KGT Papež Kamnik (40 : 14.2), tretji pa je bil **Marko Vojska** (40 : 18.3). V ženski konkurenci je zmagala **Sergeja Lipušček** iz Idrije (49 : 15.7), druga je bila **Jana Kotar Ilijaš**, Arctur Projektiva (49 : 31.9), tretja pa **Katja Bele** iz Pivke (55 : 17.6).

Kolektor Liv je bil tudi letos glavni sponzor teka in direktor skupine Kolektor Liv Postojna, **Milan Potužak**, je osebno podelil pokale Kolektor Liv. Tudi sam se je udeležil teka ter ga uspešno pretekel z zelo dobrim rezultatom.

Prejeli so jih:

najstarejša udeleženka teka:	Darja Verbič (1952)
najstarejši udeleženec teka:	Fabio Ivančič (1933)
najmlajša udeleženka teka:	Cecilija Vitežnik (1994)
najmlajši udeleženec teka:	Sebastijan Vidmar (1994)
3 najštevilčnejše ekipe:	1. Š.D. Hitre noge
	2. Kraški tekači
	3. Tekški forum

Vsi udeleženci, tako teka kot pohoda, so prejeli majico in bili nagrajeni s praktičnimi nagradami (srečelov), ki so jih prispevali še drugi, številni sponzorji teka.

Okrepčali smo se s pasuljem in sadjem.

Orodjarski tek

V petek, 28. 5. 2010, smo orodjarji že enajstič pritekli in prikolesarili iz Postojne v Senožeče. Žal je bila udeležba letos slabša kot lani, ni bilo orodjarjev iz Idrije, bili smo samo orodjarji iz Postojne (28 udeležencev). Vreme je bilo odlično.

Stava, za zaboj piva, kdo bo prej prišel do cilja, ki se prenaša že enajst let, je bila letos med izzivalcem **Janezom Susso** in izzvanim **Veselkom Španičem**.

Kot vsako leto je bil start ob 15:00, izpred Epicentra v Postojni. Janez je prvih 6 kilometrov (do Gorič) prekolesaril, ostanek proge, 11 kilometrov, pa je pretekel. Veselko je pretekel celotno progo (17 kilometrov). Letos je zmagal Veselko.

Celotno progo sta pretekla samo dva tekača. Prvi je bil **Bojan Požar** in drugi **Veselko Španič**, ki pa je

prehitel **Janeza Susso**, kar je bil cilj.

Netekmovalno so sodelovali tudi kolesarji. Med njimi je bil tudi naš direktor **Marko Gerželj**. Ostali udeleženci pa so skrbeli za logistiko in navijanje. Medalje je podelil **Marko Gerželj**, ki je bil glavni pokrovitelj teka. Po podelitvi je sledil piknik.

Iz nebeške kuhinje

Boštjan Novak

En nebeško gurmanski pozdrav. Na koledarju piše, da je poletje, na radiu tudi pravijo, da je tako. Naj verjamemo?

Je pa vsekakor poletni čas tisti najbolj pisan glede izbora živil. Letos v Komunitatorju ne bomo pekli niti mesa in niti zelenjave na žaru, kot to počnemo vsako leto v tem času. Letos bomo ... Pojdimo lepo po vrsti.

Če gremo iz naše "zaplankane" kotline malo ven, potem vidimo, da imajo tudi tam trgovine. In tiste se ne skrčijo za 500 m² na noč, kot se dogaja pri nas, ampak se navadno večajo. In ribarnica je v takih trgovinah poglavje zase. Tako kot izbor zelenjave, je tudi izbor rib tam sezonsko obarvan. In zadnjič sem zagledal goro svežih inčunov. Sardelici podobnih ribic, ki so nekoliko bolj vitke, brez lusk in presenetljivo enostavne za čiščenje. In najboljše so hladno kuhane v marinadi. Hladno kuhane? Tako je! Marinada zaradi kisa in limonovega soka, ki ju vsebuje, povzroči to, da meso ribic koagulira (zakrknje) in postane tako, kot bi bilo kuhano. Z nekaj dodatki postanejo naši inčuni prava poslastica. V nadaljevanju sledi recept.

In naj vam namignem, da če se vam letos ne ljubi čistiti in marinirati inčunov, jih boste lahko naslednje poletje poizkusili v novi restavraciji našega hotela Jožef****, ki je iz dneva v dan večji in bližje otvoritvi.

Marinirani inčuni:

- 1 kg svežih inčunov
- 0,2 l kisa iz belega vina
- sok dveh limon
- solni cvet
- oljčno olje vrhunske kvalitete
- svež peteršilj
- 2 čilija
- 3 stroke česna

Inčune očistimo in jim odstranimo hrbtno kost, da dobimo lepe enakomerne fileje. V posodo jih nalagamo po plasteh, posolimo in zalivamo z mešanico kisa in limon. Pustimo čez noč, da meso zakrknje in odlijemo tekočino.

Česen in peteršilj seseklamo, čili razpolovimo, odstranimo semena in seseklamo, zalijemo z oljčnim oljem, po okusu malo solimo in dodamo limonin sok. Inčune preložimo in zalijemo s tako pripravljeno marinado. Po želji lahko dodamo marinadi tudi malo na tanke kolobarčke narezane mlade čebule.

Tako marinirani inčuni naj "odspijo" vsaj še eno noč, potem pa lahko uživajte vsak dan po malem, dokler jih ne zmanjka. Rok trajanja pa je zagotovo en teden, vendar vas ne sme biti doma.

Dober tek!

Informator

• **Uredništvo:** Polona Šemrl • **Grafični oblikovalec:** Andrej Potočnik • **Sodelavci:** Stojan Petrič, Andrej Remškar, Barbara Ukmar, Anica Uršič Vončina • **Foto:** Andrej Potočnik, Andrej Remškar, Filip Šemrl • Časopis si lahko ogledate na spletni strani: www.kolektor.si

Nasveti pri nakupu sedežne garniture

Irena Žakelj

Sedežno garnituro kupujemo za daljše obdobje, zato je smiselno, da pred nakupom dobro razmislimo, kakšno sedežno želimo imeti, da bo ustrezala našim željam in zahtevam. Kakšno sedežno garnituro imeti, je odvisno velikosti prostora in razporeditve pohištva v njem. Pri velikosti sedežne si pogosto pomagamo z dimenzijami že obstoječe, na podlagi katere lahko razsodimo, ali si lahko privoščimo malo večjo. Če pa se nam zdi, da je že sedaj prostor prepoln, je bolje, da izberemo nekaj manjšo in s tem pustimo prostoru, da zadira. Velikokrat pa je prav nakup nove sedežne garniture razlog, da elemente v prostoru prestavimo in si s tem ustvarimo navidez nov bivalni prostor.

Za kakšno obliko sedežne se odločiti, je odvisno od zasnove prostora. Če imamo moderno opremljen prostor, bo seveda bolj primerna modernejša oblika, kjer so poudarjene minimalistične linije, če je naš prostor opremljen s tradicionalnih pohištvo, je primernejša klasična oblika sedežne garniture. Včasih ponudba na trgu nima takšne izbire, kot smo si jo zamislili, takrat jo damo izdelati po naročilu. Takšna sedežna deluje kot unikat. Za element po naročilu se največkrat odločimo takrat, kadar nam prostor ne dopušča standardnih dimenzij in oblik oziroma takrat, kadar želimo, da so v končnem izdelku vključeni naši predlogi in želje.

Ko vemo, kakšne oblike in v kakšnih dimenzijah želimo imeti sedežno garnituro, se je potrebno odločiti še za material in barvo. Izbira materiala je precej lahka odločitev, saj hitro vemo, kateri material nam ustreza. Na primer: nekdo se bo ne glede na ostalo ponudbo odločil za usnje, nekdo drug pa za vse ostalo, samo za usnje ne. Pogosto pa je v praksi tako, da oblika - model - določa, iz kakšnega materiala bo izdelana. Določeni obliki bolj pristaja usnje in v drugem materialu izgleda popolnoma drugače, zato je priporočljivo videti sedežno v obeh izvedbah.

Barva je zelo pomembna, saj je sedežna garnitura ponavadi osrednji del prostora in s tem tudi najbolj opazen element. Če je naš

prostor svetel, imamo večjo možnost izbiri barve, saj ni bojzani, da bi s temnejšo barvo zastrli prostor. Pri temnejših prostorih pa je bolje, da se poslužimo svetlejšega odtenka, saj bomo s tem posvetlili prostor in mu dali svežino.

Sedežna garnitura je element v prostoru, ki je namenjen počitku, zato mora biti udobna in funkcionalna. V zadnjem času je vedno večja ponudba sedežnih, ki imajo odprt zaključek, ki je v širino širši kot običajen sedež in nam nudi lahko tudi dvojno ležišče. Pogosto so garniture izdelane tako, da je ena stran namenjena sedenju, medtem ko ima druga širši sedežni/ležalni del in je namenjena poležavanju.

Če potrebujemo prostorno ležišče, se odločimo za sedežno z ležiščem. Iz spodnjega dela se izvleče ležišče, ki je namenjeno spanju dveh oseb. Kadar ima sedežna garnitura tudi funkcijo postelje, je pomembno, da je ležišče dovolj kvalitetno, da

nadomešča vzmetnico. Pogosto nam pri manjkujee prostor za shranjevanje, zato je dobrodošlo, da se poleg ležišča vgradi predal, ki služi za odlaganje posteljnine ali ostalih predmetov

Višina naslonskega dela

Trendi narekujejo nižja hrbtina naslonjala, vendar bomo sedeli udobneje, če nam hrbtini del podpira glavo. Modernejše sedežne garniture imajo nizka naslonjala, ampak večina nudi možnost dodatnih vzglavnikov, ki podpirajo glavo, istočasno pa sedežna garnitura ohrani moderen videz.

Ker nakup sedežne predstavlja precejšen finančni zalogaj, je še toliko bolj pomembno, da izberemo takšno, s katero bomo zadovoljni in ki nam bo nudila veliko mero udobja in praktičnosti.

 ŽAKELJ

Pohištvo Žakelj d. o. o.
www.pohistvo-zakelj.si

Otvoritev obnovljene bolnice Franja

Predzadnjo soboto v maju so na Cerkljanskem za ogled spet odprli obnovljeno partizansko bolnico Franjo, ki jo je vodna ujma septembra leta 2007 skoraj v celoti uničila. Obnova je stala 3,2 milijona evrov. 150.000 evrov so prispevali različni donatorji, prav toliko upravljalec Franje, to je idrijski Mestni muzej – muzej za Idrijsko in Cerkljansko, ki je ta denar prejel na račun zavarovalnine, ostalo pa je prispevala država oziroma ministrstvi za kulturo ter okolje in prostor. Bistvena razlika med nekdanjo in sedanjno Franjo je v tem, da ni več mogoče govoriti o njeni avtentičnosti, še vedno pa lahko govorimo o integriteti spomenika.

To po besedah direktorice omenjenega muzeja Ivane Leskovec pomeni, da so jo obnavljali tako, da bi bila čim bolj podobna izvirnemu spomeniku iz vojnih let. To je namreč tisto, kar Franji daje spomeniško vrednoto tudi danes, ne glede na to, da je obnovljena. Kar pa zadeva njeno notranjo opremljenost, kajti Franja niso

samo barake, pa so takoj po nesreči sprejeli odločitev, da originalnih predmetov v Franjo po obnovi ne bodo več nosili. Od 797 predmetov, ki so bili pred ujmo v njej razstavljeni, se jih je ohranilo 225. Nekateri med njimi so bili nepoškodovani, večina pa zelo. "Za nas so ti predmeti pomembni predvsem zato, ker v Franji pričarajo

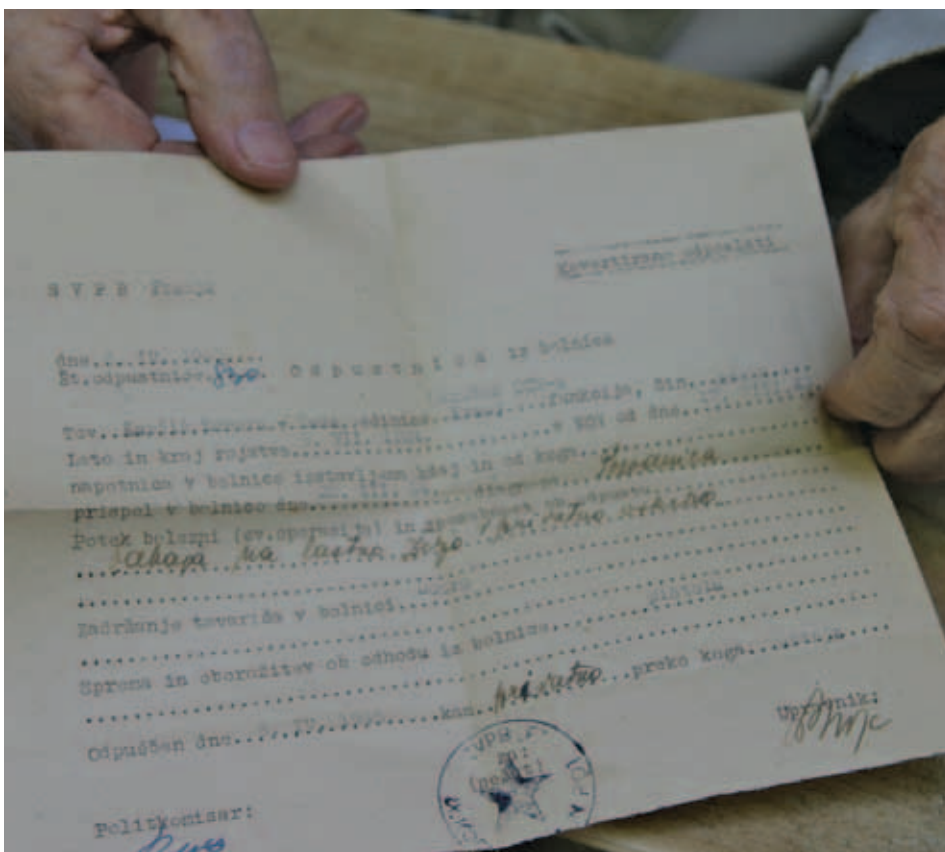
vzdušje, v ljudeh vzbudijo čustva, skratka tisto, kar z vsako razstavo želimo doseči, da se obiskovalci identificirajo s prostorom, z vsebino, kar pa je lažje doseči s predmetom kot pa z besedili ali fotografijami," je dejala Ivana Leskovec. Ker so bili tudi ob rentgenski aparat, najdragocenejši predmet v Franji, so se zaradi izgube spretno izvili in so v

baraki, kjer je stal, predstavili vodno ujmo in usodo premične dediščine, ki jo je ta doživela med to kalvarijo. Med sanacijskimi deli se niso osredotočili zgolj na sotesko Pasice, temveč so poskrbeli tudi za sanacijo celotnega zaledja območja Velikega Njivča, ki je v preteklosti povzročal nemalo skrbi in težav, in je spomenik, za katerega je treba skrbeti, ga ohranjati in varovati.

Vzdrževanje Franje je zahteven posel, ki terja zavzetost številnih, saj je objekt dobro obiskan in razmeroma lahko dostopen. Poslanec Samo Bevk meni, da bomo lahko o celoviti obnovi govorili šele, ko bo izdelan upravljaljski načrt.

Ivan Flajs je bil med drugo vojno dvakrat ranjen in zdravljen v njej. Povedal je: "Zdravnica Franja je bila moja druga mama. Kaj bi rad Ivo, bombončke, je rekla, bile pa so tablete morfija, ki so mi ji dali ali prej ali potem, ko so mi že odrezali nogo." Niso pa v Franji samo zdravili ranjencev, tudi rojevali so v njej. Kavčičevemu Niku, danes staremu 95 let, in njegovi ženi Zeki, tako ji je bilo ime v partizanih, se je v njej rodila hčerka Daša. "Med kratkim bivanjem v soteski Pasice so bolnišnico napadali, zato smo se poskrili v bunkerje in votline," je povedala Zeka, ena od številnih, ki so se na otvoritveni dan mudili v Franji in kasneje tudi na priložnostni prireditvi, na kateri je bila slavnostna govornica aktualna ministrica za kulturo Majda Širca. Ob tej priložnosti je bilo izrečenih veliko vznesenih besed, ne samo iz njenih, temveč tudi iz drugih ust, zato ne gre dvomiti, da bo Franja pozabljena, zdaj ko je obnovljena, tako, kot si septembra leta 2007 sploh nismo upali pomisliti.

**PREVOZI OSEB IN SKUPIN
ORGANIZACIJA PREVOZOV
NAJEM VOZIL**

RCT TRANS

Partizanska 8, 5280 Idrija

☎ **041 648 393**

E-mail: rcttrans@amis.net

Argentina – dežela, za katero si moraš vzeti čas

Špela Kenda

Pogled na razsvetljeno mesto in naslednji trenutek smo že varno na tleh dežele, kamor je pred več kot šestdesetimi leti po večtedenskem plutju prispel Viktor, ki smo ga prišli obiskat. Vzrokov, zakaj so on in drugi Slovenci zapustili domovino in se podali v širni svet, ne bom pogrevala. Saj je vsem jasno, da je šlo za preživetje, pa čeprav za ceno nove celine.

➤ Pogled iz reke Parana na muzej umetnosti v El Tigre

Po prvem neprijetnem stiku s temperamentnimi Argentinkami, ko smo se skušali preko vrste preriniti do carine, nas je za letališkimi vrati pričakalo neverjetno presenečenje. Napis: SLOVENC! DOBRODOŠLI V ARGENTINI in celotna družina Buh, ki ima rodne korenine v Ledinah. V popolnem presenečenju smo se nerodno soočili s prvo prisrčno argentinsko navado – poljubljanje, ki pa smo jo hitro z navdušenjem sprejeli. In spoznavanje se je pričelo. Vsi smo hoteli o vsakomer v trenutku izvedeti vse, zato je nastala zmešnjava jezikov, ki ni vodila nikamor. Potem pa smo le prišli do spoznanja, da se bomo s prvo generacijo pogovarjali v slovenščini ter z drugo in tretjo v slovenščini, angleščini in španščini, kar je bilo sila zabavno.

TAKO DALEČ, PA TAKO SLOVENSKI

V Argentino se je preselilo oziroma zbežalo veliko Slovencev, večinoma po koncu 2. svetovne vojne, iz različnih vzrokov. Zapustili so dom, starše, brate ... in se podali usodi naproti. Takšno usodo sta si delila tudi rojaka iz Ledin Viktor Buh in Marijo Bogataj, slednji je žal že pokojni. Bil pa je zelo zaslužen za stike med Argentino in

Slovenijo ter za promocijo naše države v Argentini, za kar je prijel tudi številna priznanja. Danes njegov dolgoletni trud uspešno nadaljuje ena izmed njegovih hčera, ki je že večkrat obiskala Ledine.

Naš gostitelj je bil Viktor Buh z ženo Jožico, ki prihaja iz Borjane. V času našega obiska nam je pripovedoval o številnih žalostnih in veselih trenutkih. Vsekakor je bilo zanj najtežje prva leta v novi državi, saj si je bilo potrebno poiskati službo ter si ustvariti dom za družino. V tistem času je bila Argentina v razvoju in se je gradilo po celi državi, tako je dobil službo zidarja in krovca, kar je počel vse do upokojitve. Ko smo se skupaj vozili po ulicah predmestja Buenos Airesa, nam je s ponosom kazal na hiše, ki jih je gradil. S trdim delom, značilnim za Slovence, sta z ženo počasi zgradila hišo v Palomarju, predmestju Buenos Airesa, si ustvarila družino in zaživela življenje, značilno za delavski razred. V pogovoru je Viktor velikokrat omenil tudi povezanost Slovencev, ki so si v najtežjih trenutkih medsebojno pomagali. Ta povezanost pa je pripeljala do gradnje prve Slovenske hiše in kasneje še drugih (danes jih je po celotni Argentini okrog 50), kjer potekajo številna

srečanja in prireditve ter najpomembnejša dejavnost - sobotna slovenska šola za vse slovenske potomce, ki ob zaključku večletnega vloženega truda za nagrado obiščejo Slovenijo.

Kar nekaj Slovencev je tudi zelo uspešnih podjetnikov. Mi smo po naključju spoznali še enega rojaka, ki ima prav tako izvorne korenine v Ledinah, in sicer Jožeta Kržišnika, ki se nam je predstavil prav na zanimiv način: "Dober dan, jaz sem Jože, od Jurečeve France sin." Jože je lastnik uspešnega družinskega podjetja z več kot petdesetimi zaposlenimi, ukvarjajo se s kovinarstvom. Preden je ustanovil podjetje, se je odločil, da bo farmar in da se bo ukvarjal z mlekarstvom. Na obrobju mesta si je kupil nekaj čez 100 hektarjev zemlje in okrog 100 glav živine, vendar je kmalu vse opustil, ker so mu nepridipravi večkrat čez noč ukradli tudi po dvajset krav. Podal nam je tudi zelo zanimivo primerjavo: "100 hektarjev in 100 krav v Argentini je v Sloveniji primerljivo z majhnim vrtom in eno kozo." Za vse argentinske Slovence pa ima velik pomen tudi nedeljska maša. Vsako nedeljo poteka v San Justu, v tamkajšnji katedrali, maša v slovenskem jeziku, ki jo redno obiskuje okrog 200 Slovencev. Potek maše ni bistveno drugačen od naše. Je pa očitna razlika, kako so ljudje s srcem in z mislimi pri Bogu. Neverjetno spokojnost in red sem opazila pri svetem obhajilu, ki so se ga udeležili vsi brez izjeme, tako da mi je bilo prav neprijetno, ko sem ostala v klopi. Obhajilo je potekalo v popolni tišini, kar je v popolnem nasprotju z našim, saj se verniki glasno drenjajo proti oltarju. Najbolj prisrčen pa je bil konec maše, saj smo si ob podelitvi miru stisnili roke in se poljubili. Vsako leto, drugo nedeljo v mesecu maju, ko se že dodobra shladi, poteka v Lujanu v tamkajšnji katedrali vseslovenska maša. Značilnost te katedrale je, da ima v podzemnih prostorih kipce Matere Božje z vsega sveta, seveda tudi našo Brezjansko Marijo.

BUENOS AIRES

Buenos Aires je zaradi ugodne lege ob ustju reke Rio la Plata postal pomorski center za ves spodnji del južnoameriške celine. Današnje ime je dobil po ugodni klimi (buenos aires pomeni v španščini - dobri vetrovi). V mestu živi več kot tri milijone

prebivalcev, s predmestji vred pa jih je kar trinajst milijonov, kar predstavlja 1/3 celotnega argentinskega prebivalstva.

Temna stran vsake dežele se prikaže v trenutku, ko izstopite iz letala. Vendar revščine, umazanije in razpadanja vsega v tem mestu nisem nikjer občutila v slabi luči, kljub številnim ilegalnim barakarskim naseljem, kjer v polnem teku poteka preprodaja mamil in orožja. Policija večkrat od glave do pet oborožena vdre v naselja v jutranjih urah, da bi zajela preprodajalce, a je žal neuspešna.

Kriminal je eden izmed najbolj perečih problemov v prestolnici, na kar nas je opozorila tudi družina Buh. Ker jim sprva ni

in s tem uničijo vse sledi, kar je bilo lepo vidno ob glavnih cestah, kjer je bilo pravo pokopališče avtomobilov.

Kljub temu pa mešanica španske arhitekture s prečudovitimi rezidencami, gurmanske kuhinje, prečudovitih trgovin ter neverjetnega nočnega življenja pripomore, da velja Buenos Aires za eno najlepših mest na svetu. K lepoti veliko pripomore tudi raznolikost mesta, ki se čuti, kamorkoli se obrneš. Mimo modernih stavb vozijo razpadajoči avtomobili, poleg najlepšega spomenika stoji bencinska črpalka, na kateri tečeta bencin in olje po tleh, pred vrati lepega, modernega hotela ležijo psi, pred stolno cerkvijo beračijo neverjetno debele

delte pa je vse poseljeno s prečudovitimi počitniškimi hišicami.

In čez vikend smo nadaljevali z ogledom La Boce, četrti, kjer so se naselili prvi prišleki. Ker so bili to revni prebivalci, so bila tudi njihova bivališča preprosta in narejena iz vseh mogočih materialov, kar je glavni razlog, da je četrtr danes odeta v mavrične barve, saj je s tem dobila povsem novo podobo. Hiše so še vedno poseljene z revnejšim prebivalstvom, ulice pa so natrpane s tipičnimi argentinskimi gostilnami, ki poleg odlične pijače in jedače ponujajo tudi temperamentni ples - tango in folkloro z gaučoti (argentinski veleposestniki). Prijazni in predvsem postavni natakariji pa ti dan še dodatno polepšajo s svojim šarmom.

Na poti do San Telma smo si na hitro ogledali še stadion Boce Juniorsov ter nekaj najbolj znanih trgov (Plaza de la Republica, Plaza San Martin, Plaza Lavallia, Plaza de los Dos Congressos, Plaza de Mayo) z zanimivimi stavbami. Nato pa se prepustili temperamentnemu utripu ulice San Telmo, kjer ob vikendih kar mrgoli turistov. Ulica sama pa poleg umetniških del in spominkov ponuja tudi številne artiste, plesalce tanga in bobnarje, ki v divjih ritmičnih sambe pritegnejo še tako zavrtega turista, da zamiga z boki in dvigne roke v zrak. Zadnji večer v prestolnici, večerna toaleta, nekoliko daljši postanek v kopalnici in odpravili smo se z vso družino Buh na večerjo v bogato solesko Recoleta. Temu primeren je bil seveda na koncu tudi račun. Spotoma smo si ogledali še najbolj znan kulturno-zgodovinski spomenik v vsej Argentini - pokopališče v Recoleti, kjer so že od leta 1822 pokopani nekateri izmed najbolj znanih Argentinec (politik, pisatelj, vojni heroji in ostali, kot na primer Evita Peron). Pokopališče je mesto v malem, nekateri grobovi izgledajo kot prave male katedrale. Med grobovi so ulice, tako da je res zanimivo in včasih kar malce shrljivo, saj smo lahko v kapelah skozi okna videli krste in s pomočjo domišljije tudi mrliča v njih ...

Vsekakor pa nam domišljija ne bi pomagala, če bi se morali po mestu voziti sami. Tako da se ob tej priliki še enkrat zahvaljujem Gabiju in Alexu, ki sta nas potrpežljivo prevažala po cestah, kjer skoraj ni pravil. Cestni znaki so zelo redki, semaforjev skorajda ni, pa tudi če je križišče dveh najprometnejših cest. Največja razlika med Evropo in Argentino je, da so vsa naselja urejena v kvadratih. Tako Argentinci ne računajo razdalje v mestu v metrih in kilometrih, temveč v številu quadrasov. Promet v mestih poteka tako, da je vsaka druga ulica enosmerna (tako je v bistvu vsak quadros neke vrste veliko krožišče), razen avenij, ki so večsmerne. Na poti v San Justo pa smo naleteli na avenijo, na kateri je bilo

➤ Pogled na veličastne slapove Iguazu. Glavni slap je imel v času našega obiska pretok 3000 m³/s

smo verjeli, so nam povedali nekaj zgodb in pokazali svoje varnostne ukrepe, kar je bilo zadosti, da smo jih pričeli upoštevati tudi sami. Vsaka hiša v Buenos Airesu je obdana z betonsko ali z železno ograjo z ostrimi konicami, zavarovana s tremi ali štirimi varnostnimi ključavnicami na vhodnih vratih, rešetkami na oknih, alarmnimi napravami in seveda psom čuvajem. Podobno je tudi z avtomobili. Če nimajo posebnih varovalnih sistemov in satelitskega nadzora, je zelo majhna verjetnost, da avto sploh še kdaj vidijo. Na vlak in mestni avtobus je bolje, da ne greš z uro, nakitom in drugimi vrednimi predmeti, ker zagotovo izstopiš brez vsega.

Na lastni koži smo doživeli, da so z našega avtomobila pokradli varnostna ogledala, kljub temu da smo avto parkirali na varovanem parkirišču poleg varnostnika, kar sploh ni bilo poceni. Po kraji se nismo mogli obrniti na nikogar, niti na policijo, ker je povsem skorumpirana. A konec koncev smo imeli srečo, da nam niso odpeljali avta, kar se zgodi skoraj vsakemu Argentincu, ki avta lahko sploh ne vidi več, še zlasti, če ga najde policija. Druga skrajnost pa je, da tatovi avto ob cesti enostavno zažgejo

ženske z vsemi otroki. Zanimivi so prizori, ko je avtocesta speljana nad mogočno katedralo, ki je ujeta med številnimi stolpnici. Svoj čar dodajo tudi resnično debeli ljudje, še posebej ženske v oprijetih poletnih oblekah z ogromnim sendvičem ali sladoledom v roki ...

Mesto smo pričeli raziskovati na najširši aveniji na svetu, ki ni nič posebnega. Ko smo se sprehajali po ulici 9. julija, smo dobili vtis, da je to glavna cesta v Buenos Airesu, ob pogledu na karto mesta pa je skoraj nismo našli. Rešil nas je velik obelisk sredi dvanajstpasovne ceste, ki predstavlja simbol osamosvojitve Argentine in je zelo uporaben orientir. Ker nam najširša avenija ni bila zadosti, smo se odpeljali severno od Buenos Airesa, proti El Tigre in delti reke Parane, kjer imajo naši gostitelji parkiran svoj čoln. Že med potjo smo videli ustje reke Parane (Rio de la Plata). Reka je pri izlivu v morje najširša reka na svetu. Na drugi strani je Urugvaj, ki pa se ga preko reke ne vidi. Med drevesi in močvirnatim rastjem smo pričakovali neokrnjeno naravo, naleteli pa smo na horde ljudi, ki se vozijo z gliserji, jet-skiiji, jahtami, smučajo na vodi in se celo kopajo. Na obeh bregovih rokavov

Potovanja

na razdalji 500 metrov gotovo 50 semaforjev - sad korupcije. Županov sin je namreč direktor tovarne semaforjev.

Za javni promet je značilno, da so vlake popolnoma opustili. Razen v Barilocheju in predmestjih Buenos Airesa ni bilo nikjer, kjer smo potovali, delujoče železnice. Imajo pa Argentinci verjetno najboljši avtobusni sistem na svetu, z najbolj udobnimi avtobusi, v katerih strežejo hrano in pijačo. Obstaja pa tudi nekoliko hitrejša, a nekoliko dražja alternativa - letalo. Sicer za domačine zmerna cena, za nas turiste pa kar drago, saj na prvotno ceno nabijejo še turistično takso, tako da je let kar za petdeset odstotkov dražji. Ker smo bili omejeni s časom, nam ni preostalo drugega, kot da smo do slovitih slapov Iguazu na meji med Argentino in Brazilijo poleteli. Ko smo zapustili letališko stavbo in zakorakali proti avtobusu, smo doživeli pravi vročinski val z neverjetnimi 38 °C in skoraj 90-odstotno vlago. A se nismo kaj dosti obremenjevali z vročino, saj smo imeli preveč dela s fotografiranjem in poziranjem pred več kot dvesto veličastnimi slapovi, ki se raztezajo 2700 metrov v širino in merijo v višino do 90 metrov. Mi smo imeli srečo, da smo si jih ogledali ravno v času, ko je bilo v sosednji Braziliji močno deževje, kar je pripomoglo, da je bil vodni pretok 3000 kubičnih metrov na sekundo. Dejansko je to veličino nemogoče opisati ali prikazati s fotografijo. Lahko samo rečem, da nam je povsem vzelo diih ob pogledu na najspektakularnejši del slapov, Hudičevo žrelo (šp. Garganta del Diablo). Sapo pa smo lovili tudi pri plačilu vstopnine, saj smo plačali sto-odstotno višjo ceno od prvotne, ker smo bili tujci. Čeprav smo se pretvarjali, da smo Argentinci, nam prevara ni uspela.

IN KONČNO SMO DOČAKALI SLOVITI KARNEVAL V GUALEGUAYCHU-ju

Karte v VIP loži so nam priskrbeli Buhovi, a ogled je bil v zraku. Krivec pa je bilo slabo vreme, saj bi ob dežju karneval odpadel. Verjetno smo vsi trije potihom molili, da bi zadnja sobota, ki smo jo preživel v Argentini, ostala suha. Odpravili smo se na peturno vožnjo do mesta Gualeguaychu, ki je bilo natrpano z domačini in tujci, povsod pa je pivo kar teklo v potokih. Višja sila nas je uslišala, vreme je vzdržalo in dočakali smo ga ... Noro, šest ur divjih ritmov sambe, okrog 1000 nastopajočih plesalk in plesalcev v najrazličnejših kostumih, blišča, golote, lepote, perja, več kot dvajset vozov z ogromnimi maskotami, ki so predstavljale današnje svetovne razmere, piva in seveda ogromna množica gledalcev. Mislim, da se moje potovanje resnično ne bi moglo lepše zaključiti v družbi Viktorja, Jožice, Aleksandra, Gabriela, Gabriele, Florencie, Lucasa in prisrčnega Ignacija ter Bernarda in Dušana.

↗ Cerkve s pokopališčem, kjer je pokopana tudi Evita Peron v bogati soseski Recoleta

↗ Karneval Gualeguaychu

↗ Celotna družina Buh in naša malenkost

Ta höra ta čaninawa

Marija Trušnovec

Da, Muzejsko društvo Idrija in Klub Cerkno smo se odpravili tja na drugo stran bouških, kjer za njih sunca ustaja za Čaninom, kjer redki še romonijo po rozijansko in upajmo, da bodo še dolgo, če jih bomo barali. Ker smo bili velika skupina, ni bila možna pot skozi Učjo (ime je dobila po volkovih), ki upravno že sodi v Rezijo, ampak nas je sprejela potresna pot skozi Furlanijo, čez reko Tilment (Tagliamento) in Belo (Fella), ki se vanjo izliva.

↑ Tako plešejo v Reziji: Luigia in Sandro

Resiutta nas je uvedla v Rezijansko dolino (Val Resia) ob hudourniku z enakim imenom. Seniki, planine, ki izumirajo in kjer so sökli travo, le planšarije so še, značilna arhitektura, balkoni gledajo na hrbet Muzcev in pogorje Kanina. Tod, v zaklinjenem svetu dolin in kozjih sten Rezije, Učeje, Železne (velik promet z železom iz Norika proti Rimu) in še čez Terske so živele jezikovne manjšine, ki so zaradi zemljepisnih razmer ostale izolirane in se tako ohranile. Ob rekah so tekle trgovske poti in vzdrževale stik s svetom.

Rezija je globoka in odmaknjena dolina, a skuša ohraniti narečja starega slovanskega izvora, ki so že oddavna na udaru romanizacije (italijanščine, furlanščine). Černo – Nero, Carnizza, Plagna, Njiva – Gniva, gora Zaiavor, Poclanaž, Tasaculch, Lipavaz – je Lipavaz (Lepa vas), župan je Chineze – Knez. Kakor je rekel profesor Pavšič, je bil šovinizem močan, češ da so genetsko keltskega izvora. Tu živi le še okoli 1.300 ljudi, a so se uradno le odločili za dvojezičnost in rezijanščina je knjižni jezik (prav o tem piše ga. Luigia v decembrskem Našem glasu), celo telefonski imenik je v rezijanščini. Slovarja še ni. Pravopis (34 črk – našim so dodane še črke s pikami in druge za zaprt izgovor, baje so prišle s koroškega) pa so izdali po več kot 200 let starih zapiskih v Padovi (nizozemski slavist H. Steenwijk). Škoda, da se školerji tu – w škuli ta – na

Ravanci učijo le italijansko in že nimajo kje slišati rezijanščine in poznati navad od perlitnih (starejših). A zahvala za ohranjanje gre Franu Ramovšu, Pavlu Merkuju, Milku Matičetovu (dšat dnuw setembarja an je riväl 90 lit), Mirku Ramovšu, pesniku Renatu Quaglia (prejel je nagrado Prešernovega sklada) in navdušenim zagnancem, kot sta spoštovana Luigia Negro Šimiljanowa in Sandro Quaglia, ki sta nam v Rozojanskem domu kulture v Ravanci stopila srce ob sliki, besedi, glasbi in gibu.

Ni zaman Ta rožina dolyna – tudi v prenesnem pomenu in njihove lípe bile maškire. Tudi žiwino so sinici nu šćirice pred odhodom v planine okrasili s čartinami rožicami (iz papirja). Posebno toplino in modrost izražajo celo znane Zverinice iz Rezije – zdajšnja naša mlada generacija je rasla ob njih; zapisanih je okoli 3.000 rezijanskih zgodb in pesmi. Rezijanske gore se prepirajo, pojejo, ljubijo, vidimo lahko na skalnem obzoru ta lípo, ka spi. A čustva je treba prikriti: kaku to löpu citirajo citire anu šće liwčë bunkulajo bñnkule, ritem z nogo, plesalca ali več pa se izzivalno približujeta in oddaljujeta, ne da bi se dotaknila. Mali violinist nas je v restavraciji še dodatno navdušil.

Življenje pa je pisalo zgodbe naprej. Dekle (hći po njihovo) od dvistu lit (20 let) je bila že za se oženét. Družine so rasle, veliko so se

poročali med seboj, treba je bilo preživeti, tako so se oblikovali poklici v vsaki vasi drug: zidarji, piskrovezi, brusači, dežnikarji ... in so šli za zaslužkom po bouških in sem gor do naših krajev. Ob hrani – sör (sir), čalčüne (polnjeni njoki), jid anu sër ponöw (polenta in sir v ponvi), krofline (miške) ob pustu – so se bili za obstoj, po tri generacije v skromni hiški in ob še skromnejši zemlji, ob molitvi jim je bila še smrt lažja: Oča neš, ki stë tu – w nëbë ... Dejtë nyn neš wsakidinji kro ... Največji praznik poleg drugih zanje je Šmorna müša – 15. 8., cerkev je Marije Vnebovzete. Danes mašujejo v italijanščini, v rezijanščini so pesmi in berilo.

V Stolbici so na trgu postavili pomnik – relief brusačem, vreden ogleda pa je Muzej brusačev (Museo dell' Arrotino, Museo od brúsarija). Prikazuje priprave, orodja za brušenje nožev in še kaj ter popraviljanje dežnikov, prevozna sredstva, kolesa, ki so jih počasi izpopolnjevali. A čas je izpraznil poti, kraje, hiše oživijo le ob koncih tedna. Pogledi splavajo v vrhove z belimi kapami, ki vedno bolj vabijo planinske navdušence. Pred časom je skupino idrijskih planincev vodil tamkajšnji vodič v čudovitem vremenu na Veliko babo in nas v bivaku pogostil z imenitnim sirom in pijačo. Ga. Luigia pravi: Vi nas rešujete, smo prisiljeni govoriti po naše in nekaj narediti.

Narava pa udarja naprej. Gora San Simeone se je 1976. znesla najbolj nad Huminom (Gumin) in zrušila vse pod sabo, več kot 1.000 ljudi, večino stavb, precejšen del cerkve sv. Mihaela. Fotografije in drugo smo si ogledali v mestni galeriji. Vse je lepo obnovljeno in oživljeno. Posebnost v cerkvi je krstilni kamen, v katerega so včasih novorojenca ob krstu potunkali v vodo, in velik bronasti zvon z napisom iz Dantejeve Božanske komedije, kar ga je rešilo, da ni bil odpeljan za topove v 1. svetovni vojni.

Na povratku proti Špetru (S. Pietro al Natisono) nam pogledi že zahajajo proti Trinkovi gori, simbolu Beneških Slovencev – Matajurju z Mijo na zahodu. Res je lepo viden z mnogih koncev. Beneški Slovenci bi mu morali reči Viden, kot poimenujejo mesto Udine. Tudi z njega splava pogled na dobršen del slovenske naseljenosti na vse štiri strani neba, kjer so jih Čedermaci učili: Gaspuod, pa ráci 'no besijedo an ozdravljena bo mojá dušá! Človeka zagrabi, da bi z Beneškimi fanti zapel: Oj, božime, telé dolince, koj vas moram zapustit! Zbugan wsën wän!

Hau kola! Pozdravljen, prijatelj

Filip Šemrl

To, kar je Harry Potter za mladež danes, je bil prav zagotovo Karl May včasih za nas. Se še spomnite njegovih indijanaric. Izmišljenega Winetouja, njegovega glavnega junaka, se je v zavest ljudi uspelo usidrati le nekaj redkim (resničnim) ameriškim Indijancem. Med njimi so bili Geronimo, Crazy Horse (po katerem so poimenovali sloviti pariški nočni klub) in – ne na koncu – Sedeči bik (Sitting Bull). Slednji velja za pravo utelešenje odpora severnoameriških Indijancev proti prodiranju evropskih priseljencev in ameriške armade na zahod ZDA. Usoda Sedečega bika in njegovega plemena je tragičen primer ljudstva, ki je bilo v naprej obsojeno na to, da mora izginiti. Hkrati se je Sedeči bik s svojo duhovno povezanostjo z naravo in protiamerikanizmom uveljavil kot prototip borca za drugačen življenjski stil v današnji postindustrijski družbi.

Villa Shatterhand. Zgornje levo okno je okno Mayeve delovne sobe

Naj bo zgodovine zaenkrat dovolj, vsaj tiste faktografske, ki stoji. Iz nje se vrnimo v sodobni čas, v čas resničnega življenja pisca indijanaric, ki je živel in ustvarjal v 11 kilometrov oddaljenem predmestju Dresdena. Slednji ni samo baročni biser Vzhoda, ki se bo spet kmalu zablščal v svojem nekdanjem sijaju, temveč je povezan z najpopularnejšim in hkrati najbolj spornim nemškimi pisateljem Karlom Mayem. V dresdenskem predmestju Radebeul je Karl May preživel večino svojega življenja in v njem našel svoj dom. Usode njegovih junakov Winetouja, Old Shatterhanda, Kara Ben Nemsija in drugih odlično poznamo. Toda pisateljeva življenjska zgodba je bila vedno plod špekulacij. Je res v zaporu napisal vsa svoja dela? Zakaj so ga aretirali? Ali res ni bil nikoli v Ameriki? Če ni bil tam, kako je lahko opisoval kraje in ljudi, ki jih ni videl in poznal? Na ta vprašanja odgovarja spomladi leta 1995 spet odprti

obnovljeni Muzej Karla Maya v njegovi nekdanji rezidenci, Villi Shatterhand, in seveda v Ulici Karla Maya v Radebeulu. Pa ne mislite, da je bilo do nje enostavno priti. Kot da bi čutil na vodi, da bo to tako, sem prijazno uslužbenko že v dresdenskem Zwingerju vprašal, kje je Mayev muzej. Na zemljevidu je bilo vse jasno, tudi kasnejša informacija komunalnih delavcev je naju z ženo napotila v pravo smer, toda šele ob samem vhodu v vilo sva ugotovila, da sva prav prišla. Čez cesto se je še vedno sramežljivo bohotil plakat, na katerem je pisalo, da se je pravkar končal Mayev festival, vila Shatterhand je samevala nasproti.

KDO JE BIL TOREJ KARL MAY?

To vprašanje sem si stalno zastavljaj, ko sem še kot osnovnošolec prebiral njegove knjige. Sem res moral po odgovor v sam Dresden, ki ga nekateri označujejo za "vzhodne Firenze". Ne, ne bi mi bilo

treba, kajti v različnih knjigah piše veliko o tem, toda dobro je, da se na kraju samem prepričaš o zapisanem. Tako izvem, da se je Karl May rodil leta 1842 kot peti izmed 14 otrok revnemu tekstilcu v Ernstthalu na Saškem. Od rojstva je bil štiri leta slep. Kasneje je dokončal šolanje in postal učitelj. Ker ni maral discipline, je imel nenehno težave, in je kmalu izgubil službo. Potreba po denarju pa ga je speljala na kriva pota. Štirikrat je bil za več let zaprt zaradi tatvin, prevar in nastopaštva. Prav v zaporu se je začela razvijati njegova pisateljska žilica, saj je imel sprva dovolj časa za študij aktualnih dogodkov v daljnih deželah in kasneje za pisanje prvih zgodb, ki jih je objavljaj časopisih. Po tretji prestani kazni ga je dresdenski založnik Münchmeyer postavil za urednika rudarskega razvedrilnega družinskega časopisa Schach und Hütte. Barvito napisani romani in zgodbe v tem in drugih časopisih niso samo pritegnili bralcev, ampak tudi druge založnike, ki so mu kmalu omogočili izdajo zbranih knjižnih del. Z objavami in izdajami sta prišla slava in denar, tako da je moral samo še enkrat v zapor, pa še takrat zaradi malenkosti, ker se je predstavljal kot preiskovalni sodnik. Ker je tako živo opisoval dogodivščine svojih junakov, je večina bralcev mislila, da jih je tudi sam doživel. Ali je zato izgubil smisel za realnost in začel verjeti, da je on sam Old Shatterhand in Kara Ben Nemsij, ali pa je bil to samo propagandni trik, da pritegne svoje bralce? S temi genialnimi propagandnimi prijemi, s katerimi je bil pred svojim časom, pa si ni pridobil samo prijateljev, temveč še več škodoželjnih sovražnikov, ki so ga želeli očrniti in diskreditirati. Ali se je zato odločil za dve naporni potovanji, da dokaže svojo "junaško" identiteto in verodostojnost? Leta 1899 je več kot leto dni potoval po Orientu (od Egipta do Sumatre) in leta 1908 se je odpravil v Severno Ameriko (New York, Niagara, Toronto, Buffalo, Boston ...). Te dežele je obiskal kot turist in šele potem, ko je napisal večino svojih del. S potovanj je svojim časopisom in bralcem pošiljal razglednice. Domov je prinesel številne spominke in spoznanje, da se njegove zgodbe ne ujemajo z realnostjo, kar je skušal v zadnjih delih popraviti. Bralci nad novimi karakterji starih junakov niso bili navdušeni. Priljubljenost je ostala, poskusi njegovih sovražnikov,

➤ Razstava o življenju in delu pisatelja

➤ Na vrtu vile je mogoče kupiti različne izdaje Mayevih del in v različnih jezikih, tudi v slovenščini

➤ Mayeja pisalna miza

da ga po sodni poti uničijo, pa so ostali neuspešni. Toda bralcem je bilo in je zagotovo še danes vseeno, ali je bil v Ameriki ali ne, pomembne so bile avanture njegovih nesmrtnih junakov – naj bodo resnične ali neresnične. Leta 1912 je umrl kot slaven in bogat mož. Z zapuščino je njegova druga žena Klara ustanovila Sklad Karla Maya in kasneje muzej.

WINETOUJEVA IN OLD SHATTERHANDOVA PUŠKA

Muzej v Radebeulu je razdeljen na dva dela. V letu 1895 kupljeni vili Shatterhand je razstava, posvečena življenju in delu pisatelja, delovna soba, bogata knjižnica z vsemi izdajami knjig v različnih jezikih,

spominki s potovanj in oblačila ter predmeti junakov, ki so jih naredili po načrtih Karla Maya. Med njimi sta najbolj znani Winetoujeva in Old Shatterhendova puška, prav takšni, kakor ju poznamo iz filmov, posnetih po njegovih romanih v nekdanji Jugoslaviji.

Na vrtu je lesena vila Bärenfett (zgrajena leta 1926 po vzoru hiš prvih priseljencev in lovcev na kožuhe), v kateri je razstava Indijanci Severne Amerike. Nastala je po zbirki artista Pattyja Franka, ki je s svojim cirkusom pogosto nastopal v Ameriki in se družil z Indijanci. Bil je velik ljubitelj Mayevih del, zato je po pisateljevi smrti poklonil zbirko njegovemu skladu.

Izčrpno je predstavljena večina plemen in še posebej veličastne so "žive" lutke pogla-

varjev, vračev, bojnikov. Originalni loki, tomahavki, skalpi, puščice, perjanice itd. pa portreti slavnih indijanskih poveljnikov in kratek kronološki opis bitk med belci in rdečkožci ter trpka usoda njihovih potomcev v rezervatih zaokrožajo razstavo. V času Nemške demokratične republike je bil drugi del razstave odprt za javnost, medtem ko so vilo Shatterhand spremenili v vrtec.

Karla Maya so komunisti zaničevali, ker se je odpovaldal svojemu delavskemu poreklu in odkrito simpatiziral z buržoazijo, čeprav ga tudi ta ni hotela sprejeti medse, pa tudi preveč avanturističen in svobodoljuben način življenja ni bil pogodu socialističnim ideologom. Šele leta 1988 ali 60 let po prvem odprtju muzeja so predstavili tudi osebne predmete (zanje je po vojni skrbel sklad, ki se je preselil na varno v takratno Zahodno Nemčijo).

Komur je ogled muzeja premalo, ima na voljo gledališke igre Mayevih nepozabnih junakov, ki so na sporedu mnogih letnih odrov. Med najbolj znanimi je letno gledališče Felsenbühne Rathen v dolini reke Labe. Seveda pa vam zaradi tega ni treba tako daleč, kajti v Termah Čatež so odprli prvo pravo indijansko vas pri nas, s pravimi Indijanci, s tipiji (indijanskimi šotori), z igrali, jezerom, mizami in klopni ter konji. V njej je prostora za kar sto Indijancev, tistih večjih ali še majhnih, odraslih ali mlajših, družinsko ali prijateljsko povezanih. In ker je poletje tu in ker pravijo, da bo tudi letos bolj indijansko in kratko, naj bo torej v vseh pogledih.

Jure Robič z Idrijčani po zmagi na RAAM 2010

RAAM oz. Race Across America je najtežja in hkrati najbolj znamenita ultramaratonska kolesarska dirka na svetu. Kot že samo ime pove, dirka poteka preko celih Združenih držav Amerike, in sicer od pacifiške do atlantske obale. Start je v Oceanside-u pri San Diegu v Kaliforniji, cilj pa v Annapolisu v državi Maryland. Zmagovalec je tisti kolesar, ki prej pride na cilj po skoraj 5000 kilometrih. Juretu Robiču je doslej uspelo zmagati že štirikrat in s tem je dokazal, da je trenutno najboljši ultramaratonski kolesar na svetu.

Lansko leto je na predzadnji časovni postaji protestno odstopil, ker je bil prepričan, da organizatorji niso bili enako dosledni do vseh kolesarjev. Ker je imel že večkrat težave s svojimi spremljevalnimi ekipami, se je tokrat odločil, da bo poizkušal zmagati na tej dirki z novo, prekaljeno ekipo. Vanjo je povabil, kot sam pravi, samo najboljše poznavalce in odlične organizatorje. Sestavil je ekipo, katere člani prihajajo iz vse Slovenije, vsi pa so se najmanj dvakrat že udeležili te težke preizkušnje. Velika čast in hkrati odgovornost je doletela tudi Sineta Pečelina iz Idrije in Braneta Vidmarja iz Godoviča. Oba sta bila že dvakrat na tej tekmi in imata bogate izkušnje z delovanjem ekipe, ki spremlja ekstremnega kolesarja. Ekipa je že imela sestanke in pa

seveda kar dober trening na dirki okoli Slovenije, kjer je Jure pometel z vso konkurenco in osvojil že četrti naslov najhitrejšega, ki je obkolesaril Slovenijo (1231 km). Spremljevalna ekipa je delovala kot namazan stroj in Jure je bil več kot zadovoljen z vrhun-

sko organizacijo in usklajenostjo ekipe. Če bodo na dirki po Ameriki optimalni vremenski pogoji, če ne bo poškodb in z nekaj športne sreče, Jure napoveduje rušenje 24 let starega rekorda in priti na cilj prej kot v osmih dneh.

Najboljši slovenski gorski tekači zopet tekli na Gorah

Mateja Petrič

Športno društvo Aktiv Gore-Dole nad Idrijo je v soboto, 12. 6. 2010, že 5. leto zapored gostilo tekmo pokala Slovenije v gorskih tekih, ki je hkrati štela tudi za izbor reprezentance Slovenije za nastop na evropskem prvenstvu, ki bo julija v Bolgariji. Tekma je bila vključena tudi v Pokal primorskih gorskih tekov, organiziran pa je bil tudi tek štafet. Pred mlado ekipo organizatorja je bila tako ponovno zelo odgovorna naloga – dobro izpeljati tekmo državnega nivoja.

Kljub lepi sončni soboti se je na Gorah zbralo nekoliko manj tekmovalcev kot pretekla leta. Teka se je udeležilo nekaj

več kot 100 najboljših slovenskih gorskih tekačev, ki so se pomerili v 14 kategorijah (7 ženskih in 7 moških) na dveh različnih

progah. Za razliko od prejšnjih let je bila proga za odrasle kategorije nekoliko spremenjena, a hkrati bolj zanimiva za gledalce. Tekači so pretekli začetni krog v dolžini ca. 600 m, večji krog pa je bil skrajšan za ca. 600 metrov in s tem tudi tehnično nekoliko manj zahteven.

Okoli 50 deklic in dečkov se je pomerilo z malim krogom v dolžini 1,1 km. Najmlajši so pretekli en krog, najstarejši otroci pa

tri kroge in pri tem premagali 150 metrov višinske razlike. Borbenost in številčnost otrok kaže na to, da imajo gorski teki v Sloveniji zares svetlo prihodnost.

Pri mladinkah, kjer prve tri uvrščene že potujejo na evropsko prvenstvo, je s progo najhitreje opravila Kaja Obidič (ŠD Nanos Podnanos), ki je za 1 velik krog (4 km 190 / 190 m) potrebovala dobrih 18 minut, kar je kar 4 minute manj kot lani, ko je bila proga sicer malce daljša in bolj zahtevna. Med mladinci (2 velika kroga - 7,1 km 380 / 380 m) je slavil Matija Oblak (ŠD Tabor Žiri) s

časom 30:52, nastop na EP pa so si zagotovili še drugo- do četrtouvrščeni.

Med tekačicami, ki so tekle dva velika kroga, si je prvo mesto pritekla Mateja Kosovelj (ŠD Nanos Podnanos) s časom 32:06, druga je bila Valerija Mrak (AD Posočje) s časom 35:35, na tretje mesto pa se je uvrstila Aleksandra Fortin (ŠD Nanos Podnanos). Vstopnico za EP si bo po vsej verjetnosti zagotovila tudi lanskoletna zmagovalka Teka Gore nad Idrijo Lucija Krkoč (ŠD Nanos Podnanos), ki je letos na Gorah ni bilo. Pravila namreč dovoljujejo, da Združenje

za gorske teke pri AZS v reprezentanco lahko vključi tudi perspektivnega tekmovalca oz. tekmovalko, ki na izbirni tekmi zaradi objektivnih razlogov ne nastopi. Lucija je namreč v soboto nastopila na Finalu atletskega pokala Slovenije za člane in članice v Mariboru in na 5 km prepričljivo osvojila 1. mesto.

V članski moški konkurenci je tako kot v vseh preteklih letih slavil najboljši slovenski gorski tekač Mitja Kosovelj (TK Kobarid Inov8), ki je za 10,3 km in 570 m spustov in vzponov potreboval 39 minut in 27 sekund. Drugo mesto je osvojil Sebastjan Zarnik (KGT Papež), ki je za Kosoveljem zaostal dobro minuto, na tretjo stopničko pa se je povzpел Simon Alič. V Ekipo za EP se je uvrstil še Gašper Bregar (TK Šmarnogorska naveza), ki je lani nastopal še v mladinski konkurenci.

S progo se je spoprijela tudi mešana štafeta ŠD Aktiv, ki je, kljub temu da je bila edina med štafetami, dala vse od sebe in hrabro zastopala barve domačega športnega društva.

Zadovoljni smo, da smo prireditve spet izpeljali po naših najboljših močeh, seveda s pomočjo donatorjev, sponzorjev ter z obilico dobre volje in prostovoljnih delovnih ur. Zahvala gre tudi vsem drugim, ki so kakor koli pripomogli k uspešni izvedbi osrednjega letnega dogodka športnega društva Aktiv.

**EVT
SISTEMI d.o.o.**
Ekologija, Varnost, Trgovina

Poletje je tu, poletna delovna oblačila tudi!

Kratke hlače in brezrokavnik s certifikatom delovnega oblačila

97% bombaž, 3% spandeks.

17,80€

Kratke hlače

22,50€

Brezrokavnik

-10%

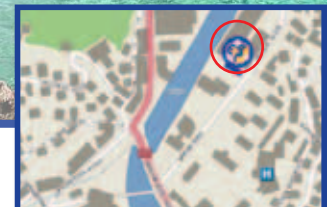
~~31,20€~~

28,08€

Cokle

Zakorakajte v poletje v novi obutvi Kopitarne Sevnica!

Promocijski -10% popust do konca julija!

Vabljeni vsak delovnik med **10:00 in 15:00**
Trgovina **EVT**, Arkova 11, Idrija. Telefon: **05 37 74 840**

“Gospod župan, da nimate slučajno v čevlju prisluškovalne naprave?” je Bojana Severja vprašala ministrica za notranje zadeve Katarina Kresal. “Ne, imam samo čevlje z všito čipko, ki jih izdeluje Alja Novak,” je odvrnil idrijski župan

Bliža se čas dopustov in če te zanima, oddam poceni avtomod v najem

Klicatelj: Pozdravljeni! Moj printer ne dela!
 Servis: Kaj pa je narobe?
 Klicatelj: Miška je zaštekala!
 Servis: Miška? Budalo, printerji nimajo miške!
 Klicatelj: A ja?... A res?... Vam pošljem sliko!

Ko so pridobili okoljski standard ISO 1400 so nabavili kokoši, ki jim nesejo zlata jajca (!)

Najboljša slika s SP v nogometu

Tudi v naših krajih še vedno praznujejo dan mladosti. V Spodnji Idriji se je vsak, ki je ta dan obiskal omenjeni (namenoma ga ne bomo imenovali) lokal, podprl s prekmurskim bogračem

... udobje po vaši meri

PREPROSTO. NAVDUŠILA VAS BO

Model LIFE

Sedežna garnitura je eden izmed glavnih elementov v dnevni sobi, zato je še toliko bolj pomembno, da se na njej počutimo udobno in da je izdelana v obliki, dimenziji in materialu, ki nam najbolj odgovarja.

Sedežna garnitura LIFE že na pogled deluje udobno in tudi je, saj ima širok sedalni del, z odstranitvijo naslonskih blazin pa dobimo večje ležišče.

Izredno praktična je tudi klop, katero lahko uporabimo kot dodatni sedež, v primeru, da potrebujemo večjo ležalno površino klop samo potisnemo k srednjemu delu sedežne in že imamo prostorno ležišče.

| svetovanje, izmera na domu
| sedežne garniture po meri, počivalniki, kavči, dodatki za dom
| zavese (gubani rolo, panelne zavese, klasične zavese...)

| ideje in nasveti na spletni strani: www.zakelj.si/ideje.html
| več informacij na: www.zakelj.si

Proizvodnja Goropeke
Goropeke 1, 4226 Žiri
T: 04/517 05 50

Salon BTC, dvorana 10
Šmartinska 152, 1000 Ljubljana
T: 01/547 75 20

Salon Lesce
Alpska c. 62, 4248 Lesce
T: 04/535 35 48